Published and distributed under permit (No. 781), authorized by Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

РІК ЗАЛОЖЕННЯ 1893.
„СВОБОДА"
("LIBERTY")
виходить три рази на тиждень
вівторок, четвер і суботу
видає
„УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ"
83 GRAND ST., JERSEY CITY, N. J.
Всі листи, моні-ордери і чеки треба висилати на адресу „SVOBODA".

СВОБОДА

ESTABLISHED 1893.
"SVOBODA"
("LIBERTY")
THE UKRAINIAN NEWSPAPER
published three times a week
Tuesday, Thursday and Saturday,
by UKRAINIAN NAT'L ASSOCIATION
at 83 Grand St., Jersey City, N. J.
The best advertising medium.
Rates furnished on application.

ОКРЕМЕ ЧИСЛО 4 ЦЕНТИ — Урядовий орган Українського Народного Союза — "SVOBODA" — Official organ of Ukrainian National Association. — SINGLE COPY 4 CENTS

РІК XXVIII. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ., СУБОТА, 7-го ЛЮТОГО 1920. ЧИСЛО 17. VOL. XXVIII. JERSEY CITY, N. J., SATURDAY, FEBRUARY 7, 1920. No. 17.

УКРАЇНСЬКІ ВІСТИ.

Нова вістка про заняттє Одеси Українцями.

БАЗИЛЕЯ (Швайцарія), 5. лютого. — Тут прийшли вісти, що українські правильні війска і українські повстанці Херсонщини заатакували Одесу, поконали опір та заняли місто і порт.

ПЕТЛЮРА ВІРИТЬ У НЕЗАВИСИМІСТЬ УКРАЇНИ.

Ґенерал предсказує, що надія народу про державну независимість буде сповнена.

Написав **Віліям Цукерман.**

(Каблеграма до часописи „Ню Йорк Ґлоб" і „Шікаго Дейли Нюс").

ВАРШАВА, Польща, 29. січня (через Париж, Франція, 3. лютого). — Нині я стрінувся з ґенералом Петлюрою, основателем руху про українську независимість і непризнаним народним героєм України. В довгій розмові він представив мені свої погляди про українську незалежність, большевиків і польську окупацію його краю. Він старався також очистити себе і своє правительство з жидівських погромів на Україні, з якими його імя є тісно злучене. Атаман (начальник) є тепер у Варшаві, де переспрявляє з польським правительством в справах окупованої Поляками України. За кілька днів він виїде на фронт.

Ґенерал Петлюра є одним з провідних і живописних постатий у східній Европі. Він є для України тим, чим Пілсудский для Польщі, а Ленін для Росії. Хоч не признаний, він все таки уважається представником України, а біля нього ґрупується те правительство, яке тепер у сім краю істнує. Він має около 40 літ, гладко виголене, отверте славянське обличе, мягкі риси і приємний усміх. Він робить вражіннє типового російського інтеліґента з простими і повільними рухами. З своїм бистрим, добродушним поглядом і усміхненими очима та в своїм темно-синім уніформі українського офіцира він виглядає більше на російського студента ніж на жорстокого козацького атамана, за якого його уважають. Вражіннє поглубляється, коли він пічне говорити. Він говорить мягко, але з чуттєм. Повставши в середині розмови, він почав на російський спосіб проходжуватися по кімнаті. Російським звичаєм, його арґументи дадуться проаналізувати.

Українська независимість.

„Як стоїть справа з українською независимостю?" поспитав я по його щирім привитанню.

„Думаєте в души нашого народу, чи у зовнішним світі?" запитався він. Довідавшися, що я думав дізнатись про його погляди в обох випадках, він сказав:

„Ми не є признані офіціяльно зовнішним світом, але в души народу независимість України є довершеним фактом. Наше національне бажаннє суверенности зістало скріплене боями і терпіннями останних років. Сей рух із нутра приневолить евентуально до призвання із вні. Адже й Злучені Держави мусіли боротися сім літ, заки їх повна незалежність була признана. Ми є певні, що здобудемо побіду, як були певні основателі вашої републики. Теперішне положеннє є темне для нас. На наш край напали три наїзники, але Україна окажиться топилищем для всіх тих, котрі стараються її заняти. Ми очистили край з Німців, большевиків і Денікіна, тож маємо повну надію, що не позволимо й иншому наїзникови заняти її.

Суворий супроти большевиків.

Ґенерал Петлюра є суворий супроти большевиків, а противиться їм головно яко Українець. Для нього всі вони є Москалями, які стараються поневолити його нарід.

„Як червоні так і чорні є Москалями", мовив він. „Вони всі є імперіялістами. Вони хочуть неподільної Росії — Росії поневолених народів. Територіяльно, большевики подібно як ґенерал Денікін бються, щоби піддержати стару царську Росію, вавель мов і народів, який не повинен істнувати в новітних часах, коли народи пробуджуються".

Ідея федерації, навіть з небольшевицькою Росією, є для ґенерала Петлюри осоружна. Його мрією є мабуть федерація меньших славянських країв — Польщі, Румунії, Чехо-Словакії й України. Він видко боїться Росії і хоче триматися від того краю здалека доти, доки його нарід не буде доволі сильний, аби міг опертися російським культурним впливам.

„Ми не хочемо російської культури" говорив він. „Се є хороблива культура — культура душевного розкладу. Ми хочемо цілковитої независимости від Росії".

„Яка ваша гадка щодо теперішної окупації України Поляками?" — поспитав я.

„Коли Поляки мають якунебудь політичну второпність, вони повинні триматися від України здалека", звучала відповідь. „Се було би для Польщі [illegible] державним [illegible], колиб вона намагалася заняти ті земельні области, до яких накликують польські часописи. Заняттє нашого краю, викликало би ряд революцій, які послужили би лише до скріплення большевиків, а вкінци до руїни Польщі. Нема сумніву, що виправа ґенерала Денікіна на Україну показалася не тільки його згубою, але й причинилася до змiцнення большевиків".

Ганить розбишацькі банди.

Після того я запитав атамана про жидівські погроми на Україні, з якими його імя є тісно злучене. Він очевидно сподівався сього питання, бо встав зі свого крісла і почав ходити по кімнаті у видимім зворушенню. Його заявами були старі офіціяльні реляції його правительства, що погроми були вислідом хаотичних обставин в краю. Коли відійшли Німці, ціла будова краю найшлася в стані розпаду. Пристрасти вийшли на волю і банди розбишаків під проводом невідповідальних ватажків волочилися по краю, рабуючи й убиваючи. Факт, що вони убивали самих лише Жидів, ґенерал Петлюра пояснив старим протижидівським упередженнем царського режиму. Він прямо заперечив, що його армія брала колинебудь участь у погромах. Противно, він робив спеціяльні заходи, щоби винуватих покарати.

„Жиди", мовив він, „жили на Україні сотки літ. Наш нарід — се головно селяни, які потребують Жидів, аби доповнити своє народне життє. Нема причини, чому ми мали би ненавидіти Жидів. Заколоти були з причини неусталених условин і старої царської спадщини. Сього не можна поконати протестами і зазивами. Тут є потрібна кампанія просвіти, до якої ми щиро запрошуємо Жидів, аби вони нам помогли".

Було видко, що про сю болючу справу атаман говорив мовою урядових звітів свого пресового бюра. Його словам бракувало тої ориґінальности й добровільности, якими визначалися його попередні заяви.

Упоравшися з відповідями на питання, ґенерал Петлюра стався сам запитувачем. Він хотів знати про зміни большевизму в Америці, про причини частих страйків і про дорожню поживи. Його погляди на Америку є викривлені так, як і кождого пересічного европейського інтеліґента, але він дбає о те, щоб себе якслід поінформувати.

(Тусаму статтю в англійській мові подаємо на 7-мій стороні нинїшного числа „Свободи". Просимо наших читачів, аби вони сю цікаву статтю дали до прочитання своїм знакомим Американцям і взагалі всім тим, котрі розуміють англійську мову).

Лист Леніна до українських робітників і селян.

(Кореспонденція Українського Пресового Бюра у Відни).

МОСКВА, 5. січня (через Відень 6. січня). — Червоні війска заняли Київ, Полтаву, Харків і побідно йдуть на Ростів. Необхідно знищити Денікіна, щоби забезпечити себе від найдрібнійшої можливости нового навалу на Україні. Панованнє Денікіна Україні було таксамо тяжке, як і панованнє Колчака в Сибіри. Тяжкі лекції Денікіна наведуть українських робітників і селян на більше ясне зрозуміннє завдань совітської влади, на зрозуміннє необхідности більше твердого опору. На Україні, як рівнож і у Великоросії треба знищити цілковито панське земловолодіннє. Крім сього завдання та иньших завдань, спільних Великоросії і Україні, виникає питаннє, яке заслугує в сей час на особливу увагу — питаннє національне — чи бути Україні окремою незалежною совітською републікою, злученою з російською републікою на засадах федерації, чи зілятися Україні з Росією в одну совітську републіку? Незалежність України визнана всеросійським центральним виконавчим комітетом і російською комуністичною партією. Остаточно вирішити питаннє, чи зіляти ся Україні з Росією, чи залишитися незалежною, чи бути в федеративному заязку — се має встановити всеукраїнський зїзд рад робітників і селян. Як же належить вирішити се питаннє? З точки погляду інтересів працюючих ми вороги національної ворожнечі, національних суперечок, національного відокремлення. Щоби повалити буржуазію всего світа, ми прямуємо до тісного обєднання і цілковитого зілиння робітників і селян всіх націй всего світа. Капіталізм поділив народи на невелике число тих, що гноблять, тих, що стоять висше над иншими, і на невелике число тих, яких гноблять, тих, які залежать від инших. Віками збирали в собі пригноблені нації жаданнє визволення від великодержавних націй, таких, як нація українська, від таких, як нація великоросійська. Ми хочемо добровільного союза націй, без жадного насильства. Не треба забувати, що буржуазія завше прямує грати на національних струнах. Там, де починається націоналізм, там святкує контрреволюція. Хто розєднує тісний союз великоросійських і українських селян та робітників, той помагає денікінцям і капіталістам усього сьвіта. Тому ми, великоросійські комуністи, повинні з великою увагою і суворостю нищити в своїх кругах найдрібнійші прояви великоросійського націоналізму, йти на уступки при незгодах з українськими комуністами, боротьбистами, коли справа тичиться національного питання. Але коли справа тичиться пролетарської диктатури і пролетарської боротьби, тоді великоруські, українські, а рівнож і комуністи инших націй, повинні бути впертими і завзятими. Перемогти Денікіна, знищити його — се одинока задача великоросійських і українських робітників та селян.

Папа викляв чеських священиків.

РИМ, 5. січня. — Папа Венедикт XIV. викляв минувшої неділі чеських реформаторських священиків, котрі заходились зорґанізувати чехо-словацьку народню церкву, відділену від Ватикану.

ЗАГАЛЬНІ ВІСТИ.

МИРОВИЙ ДОГОВІР МОСКОВЩИНИ З ЕСТОНІЄЮ.

Признано цілковиту независимість Естонії.

ЛОНДОН, 3. лютого. — Естонське посольство в Лондоні одержало телеґраму від естонської мирової делеґації в Дорпаті, в якій говориться, що мировий договір, підписаний вчера між Естонією і саветською Росією, признав цілковиту независимість Естонії, В договорі говориться:

„Ідучи після принципу права всіх народів на самоозначеннє аж до цілковитого відділення від держави, до котрої вони були передтим приналежні — кілька разів проголошеного робітничим і селянським правительством Російської Соціялістичної Федеративної Саветської Републики — російське правительство признає безуслівно независимість естонської держави і добровільно зрікається раз на все усіх прав суверенности над землею і народом Естонії, які колись істнували в державнім режимі, основанім на міждержавних договорах; згадані права тратять в будучности свою силу. Колишня присяга Росії не обовязує дальше естонську землю і її нарід".

Мілітарна ґарантія занимає кілька клявзуль, між иншим, що обі законтрактовані сторони годяться заборонити присутність на їх території війск иньших держав, і забороняється рекрутувати або мобілізувати на їх територіях армію других держав, що мають заборчі наміри. Обі держави мають старатись не допустити ворожих транспортів через свої пристані і території.

На случай міждержавного признания естонської невтральности, Росія годиться признати ту невтральність і має причинитись активно, аби вона була забезпечена і запевнена.

Естонія згодилась перепускати через свою територію товари, призначені для Росії, без оплати цла і лише почислить за місце на зелізници по такій ціні, як бере за свої власні товари.

РЕВАЛЬ, Естонія, 3. лютого. — Росія відказалась всяких претенсій до колишніх державних реальностий на території Естонії і згодилась звернути всю власність Естонії, забрану підчас війни, включаючи бібліотеку і архіви Дорпатського Університету. Спеціяльна комісія означить торговельні й дипльоматичні зносини між обома державами.

ДОРПАТ, 5. лютого. — У відношенню до мирового договору інтересним є, що правительство саветської Росії дуже неохочо згодилося на се, аби колишня часть російської імперії вицофалася від участи у сплаченню частини заграничних довгів. Однак Естонія наставала при тім і Росія згодилась.

В однім параґрафі саветська Росія рішучо заявляє, що жадні концесії, зроблені Естонії, не мають бути уважані за підклад, коли инші пограничні держави схочуть заключати мир. Натомісць Естонці застерегли собі, що коли Росія, заключаючи пізнійше мир з иншою пограничною державою, дасть тій державі такі привилеї або права, яких не дала Естонії, вони автоматично мають відноситись і до Естонії.

Чехо-Словаки на Сибіри бються з революціонерами.

ХАРБІН (Манджурія), 31. січня (телеграма спізнена). — Тут доносять, що на захід від Іркутска ведеться завзята битва між війсками чесько-словацькими і війсками революційними. Кажуть, що три батальони Чехів відступають від Нижне-Удинска пішки, бо большевики знищили зелізницю. Большевицькій демонстрації в Харбіні перешкодили Хінці.

АНТАНТА ЗАЖАДАЛА ВИДАЧІ 800 НІМЦІВ.

Американець Джірард остро протестує проти такої акції.

ПАРИЖ, 3. лютого. — Нині вручено німецькому представникови у Франції, Лєрснерови, лісту тих Німців, яких видачі домагається антанта. У списі є 896 імен, з того 800 німецьких, а прочі австрійські, болгарські й Турецькі. Сих 896 осіб оскаржує антанта о воєнні злочини і домагається перепровадження над ними розправи.

ПАРИЖ, 4. лютого. — Барон Курт фон Лєрснер, німецький представник в Парижи, звернув нині французькому міністрови заграничних справ лісту імен тих Німців, котрих видачі домагаються аліянти. Лєрснер заявив, що він резиґнує зі свого становища і відізджає з Парижа першим поїздом.

БЕРЛІН, 4. лютого. — Акция барона Лєрснера наступила проти волі берлінського правительства, яке поручило було йому приняти лісту оскаржених Німців і передати її міністерству закордонних справ німецької републики. Барон Лєрснер однак, одержавши і переглянувши лісту, звернувся телеграфічно до Берліна і зажадав, аби його звільнити зі становища німецького повновласника в Парижи. Його резиґнацію правительство приняло сейчас.

БЕРЛІН, 4. лютого. — На лісті оскаржених Німців находяться також імена отсих виднійших осіб: бувший канцлєр Бетман-Гольвеґ, бувший амбасадор до Злучених Держав Бернсторф, ґенерали: Людендорф, Гінденбурґ, Фалькенгайн, Фалькенгайзен, Макензен, Мольтке, адмірал Капелле, наслідник німецького престола, і князі Гоґенцоллерни: Авґуст, Айтель-Фридерик і Оскар.

НЮ ЙОРК, 4. лютого. — Джеймс Джірард, бувший амбасадор до Німеччини, зложив таку заяву редакції „Ворлд-а" в справі домагания антанти о видачу 800 Німців: „Плян, аби видати 800 Німців, оскаржених о воєнні злочини, на розправу аліянтам, є після мене, гнилий до коріня. Нехай аліянти виберуть собі найважнійших злочинців, але не 800. Се є смішним говорити приміром про розправу над Бетман-Гольвеґом. Він є старий добрий чоловік, і робив що було в його силі, аби помогти світови".

БЕРЛІН, 5. лютого. — Правительство німецької републики одноголосно постановило відкинути домаганнє антанти о видачу Німців.

Відень осідком Ліґи Держав.

ПАРИЖ, 4. лютого. — В кругах мирової конференції кружать поголоски, що Відень буде остаточно вибраний на осідок Ліґи Держав. Є бажаннем аліянтів, аби старинне величаве місто захоронити від руїни. Ще иньший намір має антанта в пляні, коли хоче, аби осідок Ліґи Держав зробити у Відні. Там є всякі можливі будинки для приміщення усіх департаментів Ліґи, а також і те, що присутність Ліґи у Відні не дозволить на німецьку геґемонію в центральній і східній Европі. Небезпека німецької геґемонії може бути тим усунена раз на все.

Денікин прибув до Варни.

ЖЕНЕВА, 4. лютого. — З Білгороду, Сербія, доносять, що ґенерал Денікин, бувший командант протибольшевицьких сил, прибув в понеділок до болгарської пристані Варна. Кажуть, що зі своїми офіцирами він має намір удатися до Букарешту і представити тамошним кругам небезпеку большевицької інвазії на Бесарабію.

АМЕРИКАНСЬКІ ВІСТИ.

ПРОҐІБІЦІЯ БУДЕ ПРИЧИНОЮ БОРОТЬБИ МІЖ ДЕМОКРАТАМИ.

Едвардс каже, що не відступить від свого принципу.

НЮ ЙОРК, 6. лютого. — На обіді, данім в честь Гомера Кумінса, предсідателя демократичної партії, промовляв Едвард С. Едвардс, ґубернатор Ню Джерзи, котрого приятелі висувають на кандидата в президенти з рамени демократичної партії. У своїй промові Едвардс заявив, що буде боротися за особисті права чоловіка і стейтів. „Злучені Держави наложили на 100,000.000 населення каганець проти особистої свободи, на що не спромоглася була навіть Росія". — казав Едвардс.

„Ми, демократи, можемо виграти при слідуючих виборах лише тоді, коли усунемо ту заборону і чоловікови та стейтам привернемо особисту свободу. Для мене се є політичним питаннем великої ваги. Я поїду аж до Сан Франціско, на демократичну конвенцію, і там зведу боротьбу за ті принципи, на яких наші прадіди основували наші Злучені Держави.

„Я заявляю, що нарід Злучених Держав не мав нагоди висказатися про питаннє проґібіції. Я відмовляю право людям, вибраним до парляменту на цілком инших плятформах, ухвалювати проґібіцію без надання народови нагоди сказати про неї своє слово. Ані демократична, ані републиканська партія не мала проґібіції у своїй плятформі. Нарід не дав парляментови диктаторської сили, але наказав йому бути його слугою, отже парлямент не може накидати народови своїх забаганок проти волі народу. Треба було найперше спитати нарід, чи він хоче проґібіції; і ми будемо його питати".

Населеннє Канади.

ОТАВА, Канада, 4. лютого. — Теперішне число населення Канади обчисляють на 8,835.102.

ХОЧЕ ВИБИРАТИСЯ В ДОРОГУ НА ПЛАНЕТУ МАРС.

Капітан Колінс з Філядельфії буде їхав ракетою.

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, 4. лютого. — „Щоби допомогти науці і заохотити нарід Злучених Держав, аби старався зробити свою вітчину панею других держав у воздусі, я кладу услівя, які цілком серіозно розбираю і готовлюся сповнити їх кождої хвилі" — заявляє капітан Клявд Колінс, президент Клюбу Пенсильванійських Летунів.

Капітан Колінс запропонував, аби його вислати ракетою на планету Марс. Він поставив лише пять услівій, і коли інтересовані згодять на них, він готовий вибиратися в дорогу. Його услівя є:

1. Він має бути присутний при будові ракети і спільно з иншими має укладати пляни подорожи.

2. Іскрове, світлене або яке инше полученнє має бути зроблене з Марсом, і заки він вибереться з ракетою на Марс, подібну ракету мають пустити на ту планету і там вона має дійти.

3. Комісія десятьох учених має згодитись одноголосно, що ракета, котрою він буде їхати, є успішно зроблена і занесе його на Марс.

4. На десять днів перед відїздом мається вибрати асекурацiйну полісу для нього, аби на случай якого нещастя його родина мала з чого удержатися бодай на який час. Позатим ніхто в ніякий спосіб за нього не відповідає.

5. Зложити комісію, яка поробилаб всякі приготовання до його поїздко по більших містах Злучених Держав, де він хоче виголосити промови, ще заки пуститься в дорогу на Марс.

Ракета — се штучний огонь, котрий летить дуже скоро і на далеку віддаль. Летун мусівби мати сильне опанцерованне, аби міг летіти ракетою.

Сніг у Злучених Державах.

ВАШІНҐТОН, 5. лютого. — Сніговиця навістила найбільше північно-східні стейти. Найбільший сніг упав в Пенсильванії, бо аж на 11 цалів. У Вірджінії сніг впав на 3 цалі.

Сніг в Ню Йорку наробив сій метрополії богато шкоди. Всі трамваї стали. Горішні зелізниці, задля браку угля, також не курсують. Лише собвеї курсують в обмеженій скількости поїздів, тай сим грозить застановленнє, коли угляна кріза продовжиться. Молока в місті майже нема. Пожива не може прийти з полудня, бо поїзди зелізничі курсують дуже слабо. В місті лежать купи снігу. Громадський заряд оповістив, що хоче 12.000 людий до згортання снігу, але охотників находиться дуже мало. Колиб сніговиця потривала була ще два дні, місто найшлобся було в стані цілковитої катастрофи.

БОРОТЬБА НА КУЛАКИ В ІТАЛІЙСЬКІМ ПАРЛЯМЕНТІ.

Соціялісти бються з католиками.

РИМ, 4. лютого.—Президент парляменту Орляндо був мусів спинити нині наради парляменту з тої причини, що між послами прийшло до ручної боротьби. Соціялісти заатакували пястуками католицьких послів, котрі у відповідь показали свої пястуки.

До бійки прийшло підчас дискусії над браком нафти в Італії. Соціялістичні посли інтерпелювали міністра поживи Муральдого, де поділась нафта. Міністер відповів, що в Італії є вільна торговля і нафта щезла з ринку. В тій хвилі соціялістичний посол Велля закричав: „Нафта є, бо вся продукція з минувшого року осталась в Італії, але ти ховаєш її". Тоді група соціялістів обступила міністра Муральдого і почала визивати його, що він є членом нафтяного тросту і робить в користь великих богачів. Инший посол, Барберіс, сказав міністрови: „Ти купив нафту за 350 лірів, а продав її за 1.200 лірів". Се зчинило гамір, почались крики, а відтак бійка на кулаки.

Керенський поїхав до Праги.

ПРАГА, 3. лютого. — Бувший російський премієр Олександер Керенський і бувший міністер війни Савінков находяться в дорозі до Праги, щоби там навязати нову політику між Чехо-Словакією і Росією.

ВАШІНҐТОН, 4. лютого. — В тутешніх чеських кругах кажуть, що метою поїздки Керенського до Праги є вплинути на Чехо-Словаків, Поляків і Румунів, аби вони поробили воєнні приготовання до боротьби з большевиками. — Однак чеський міністер заграничних справ зазначив оноді у своїй промові, що його правительство не підойме жадних оружних кроків проти якоїнебудь частини Росії, а буде придержуватися політики „невмішування", яку визначила тепер антанта.

Турки проголосили святу війну проти Анґлії.

ЛОНДОН, 4. лютого. — З Царгороду доносять, що молодотурецька повстанча армія зближаєсь до турецької столиці, аби прогнати відти ворогів. Турецькі повстанці заявляють, що з весною пічнеться проти Анґлії свята війна.

"SVOBODA" (LIBERTY)
the Ukrainian newspaper published three times a week: Tuesday, Thursday, and Saturday by Ukrainian National Association at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

ESTABLISHED 1893.

VLADIMIR B. LOTOTSKY, Editor-in-Chief.
ANDREW SAWKA, Business manager.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION:		ПЕРЕДПЛАТА:	
United States:		в Злучених Державах:	
1 year	$3.75	на рік	$3.75
6 months	$2.00	на пів року	$2.00
3 months	$1.25	на 3 місяці	$1.25
In Jersey City and to foreign countries:		В місті Jersey City і за границю:	
1 year	$5.00	на рік	$5.00
6 months	$2.50	на пів року	$2.50
3 months	$1.50	на 3 місяці	$1.50
Single copy 4 cents.		Поодиноке число 4 центи.	

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: SVOBODA, 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Телефон Адміністрації і Редакції — 498 Montgomery.

Телефон Гол. канцелярії Укр. Народного Союза — 1838 Montgomery.

Всі моні-ордери і чеки треба виписувати на адресу "Svoboda".
При висиланню замовлення належить долучити моні-ордер або чек.

За всі оголошення поміщуванні в „Свободі" редакція не відповідає.

РІЧНИЙ ЗЇЗД У. Н. КОМІТЕТУ.

(Протокол з Річного Зїзду Українського Народнього Комітету в Злучених Державах, що відбувся в днях 15. і 16. січня с. р., в готелі Пенсилвенія в Ню Йорку).

(3)

(Продовженнє).

Пополудневе засіданнє першого дня зїзду.

Зараз тільки уряд заняв свої місця, **д. М. Райт** завідатель пресового і Інформаційного Бюря У. Н. К. представив зібраним **д. Л. М. Кісбі,** фінансового дорадника і економічного завідателя „Американського Середно-Европейського Товариства з Ню Йорку. Д. М. Райт просив його, щоби сказав дещо на тему заснования української фінансової інституції в Злучених Державах.

Д. Л. М. Кісбі сказав у свойому рефераті (в англійській мові) між иншим ось-що:

Щоби прийти до основного пояснення і подання способу заснования фінансової інституції для Українців в Злучених Державах, я коротенько, бодай в кількох реченях, подам історію економічного життя серед народів. Вона тісно звязана з розвитком політичного життя. Вже в давній давнині фільософ Плято будував свої теорії справедливости і рівности на сільській демократії. Слова його переповів славний французький мислитель Русо. Цікавим явищем в історії сільської демократії є те, що серед неї легко зі зміною обставин витворюється сільська аристократія. Про се говорить нам історія, як ті обі відміни зводили зі собою боротьбу. І тепер бачимо на заході в Злучених Державах, як поволи витворюється велика земельна посілість, яка рівнається аристократії. В подібному відношенню виробляється життє по містах. Міська демократія перероджується з часом в плютократію, або верству великих богачів. У нас, в Злучених Державах, є демократичний лад, то значить, що нарід править собою. Вже школи і вихованнє в демократичних державах є так зорґанізовані, що приготовляють молоді покоління в дусі справедливости і рівности. Саме понятте про рівність має ріжне розуміннє, а що найменьше двояке. В демократичному ладі рівність розуміється тілесна й умова. В такому ладі всякий має рівні політичні права. В демократичному ладі є також свобода посідання, але немає рівности посідання. Коли приглянемося життю, яке під теперішню хвилю начинається розвивати на Україні, то побачимо найперше, що там бере верх висше згадана сільська демократія. Земля буде з певностю поділена рівно. Однак рівнобіжно і гроші, які представляють продуктивну вартість, мусять бути рівномірно розділені. Гроший, правда, не можна і немислимо рівномірно розділити так як ділиться землю. Одинокою вихідною дорогою до рівноправности і під тим зглядом є спільна і рівна контроля над фінансовими інституціями. Иншими словами, в демократичній державі мусить бути і демократична фінансова контроля. Сей лад зачинається заводити майже в цілому світі. І в дійсности, немислимий більше справедливий лад як спільна контроля над фінансами. Ось і у нас, Північна Дакота старається завести фармерські банки, зорґанізовані після такого взірця. Праця того рода зеднує собі з кождим днем щораз більше приклонників. Можливо, вкоротці Америка прийме такий лад у фінансових справах. І в самому місті Ню Йорку роблено спроби подібних інституцій. Показалося, що ті банки незвичайно красно розвиваються; протягом короткого часу вони обертали десятками міліонів долярів, помимо того, що закладовим капіталом був лиш один міліон долярів. Вкінци хочу зазначити, що я зовсім не бачу причини, чому Українці в Злучених Державах не мали-б зорґанізувати свого банку. Тимбільше, що зносини зі старим краем конечно сього вимагають. На Україні повстають кооперативні банки. Тому я ще раз повторяю, що коли демократичний лад на Україні дасть спромогу до рівности горожанської, то чому не може бути й демократична контроля над фінансовими справами, і користь загалу з фінансових інституцій?

На поставлені запити зі сторони учасників зїзду **д. Л. М. Кісбі** відповів, що до заснования подібної інституції для Українців в Злучених Державах конечно найменьше 500.000 долярів, та що відразу можна забратись до діла, видаючи шери.

З огляду, що більше делеґатів ані гостий не зголошувалося до слова, приступлено до **вибору комісій** для полагодження важнійших справ зїзду. До **резолюційної комісії,** яка заразом мала-б бути і пресовою, увійшли: **М. Райт, П. Вікул і Ю. Хиляк.** До **статутової комісії** увійшли: **о. М. Підгорецький, В. Б. Лотоцький і Д. Андрейко.** Дальше, предсідатель візвав присутних, щоби добре застановились і вибрали до **контрольної комісії** як найбільше відповідних, бо фінансова справа дала найбільше приводу до клевет і сплетень наших ворогів. До комісії вибрано: **М. Моранця** з Шікаґо, Ілл., **Г. Шабатуру** з Пітсбурґа, Па., **о. Ф. Тарнавського** з Клівленд, О. і **Д. Штогрина** з Філаделфії, Па.

Звіт касіера:

Кождий з присутних дістав друкований фінансовий звіт. Звіт обемистий, на 13 сторін концелярійного довгого паперу, провірений урядовим експертом В. А. Міліґеном, заприсяженим книговодцем-експертом на три стейти. Касієр **о. М. Підгорецький** заявив, що звіт був готовий вже від довшого часу однак Екзекутива вважала своїм обовязком перше віддати його під контролю зїзду і піддати його апробаті. Опісля касієр взяв один з примірників і точка за точкою відчитував всі позиції, наведені у звіті. Кожду точку пояснив, а на запити делеґатів давав відповіди. З точности і коректности звіту всі були вдоволені і висловили своє признаннє, нагороджуючи бесідника грімкими оплесками.

(Дальше буде).

ПАТРІОТИЗМ ПІТСБУРСЬКИХ УКРАЇНОК.

(Допись з Пітсбурга, Па.).

Безперечно що долю або недолю народу поділяють не тільки мущини але й женщини. Коли народ переходить тяжкі хвилі, то терпить жінка таксамо як і мущина, а під деякими зглядами і більше ніж мущина. Кождий народ дбає про жіноцтво рівно з мущинами, а декуди і більше, а то тому що в дійсности жінка се той перший учитель, який образує і виховує суспільність. Яке жіноцтво, така і суспільність. І нині бачимо виразно, що в боротьбі за свободу женщини беруть таксамо участь як і мущини. І коли не на фронті, то поза фронтом сповняють вони обовязки, нераз дуже тяжкі. А чи не відноситься те і до українських жінок? Чи в нашій боротьбі за волю женщини не беруть участи? Певно, що так. Коли говориться про патріотизм, то зарівно маємо на думці і женщин і мущин. Історія подає нам богато примірів патріотизму женщин, а деякі як Марти Борецької могли би завстидати і мущин.

Я хочу на сьому місці вказати на патріотизм пітбурських Українок. Не маю на думці вихваляти невеличкого сестрицтва, бо воно сповнило тільки свій обовязок зглядом вітчини, однак для піднесення на дусі тих, що з причини незавидної долі України в теперішню хвилю, попали у зневіру, хочу на сьому місці зазначити і підчеркнути, що власне в таких хвилях найліпше пізнати правдиву любов до рідного краю. Не сміємо впадати на дусі, колиб ми і страшнійші ще переходили хвилі.

Сестрицтво в Пітсбурґ, Па., маленьке, бо під теперішній час числить тільки 15 члениць. Недавно сестрицтво мало засіданнє і коли піднесено думку, щоби помогти в боротьбі за независимість України, всі однодушно підперли сю красну гадку і **жертвували зі своеї каси 500 дол. на Фонд оборони Галичини.** Ось імена члениць: Ольга Руснак, Марія Король, Катерина Горак, Анна Ганас, Анастазія Наґац, Марія Червінська, Анастазія Сліпецька, Анна Крулевська, Олена Кушнір, Анна Добровольська, Анастазія Добровольська, Текля Паробок, Катерина Батайлюк, Пелагія Романко, Катерина Кречковська.

Замісць подяки желаємо їм отсей дорогою, щоби як найскорше побачили вони свою Україну вільною, самостійною, зединеною і щасливою.

о. Е. Сидоряк, предсідатель.

ЛИШЕ ЄДНІСТЬ І СПІЛЬНА ПРАЦЯ ВЕДЕ ДО ВЕЛИКИХ УСПІХІВ.

(Допись з Ню Йорку).

Щоби зрозуміти перешкоди в розвою Української Народньої Громади в Ню Йорку, треба знати, що вся моральна гидь, яка показувалась і показується від самого початку істновання сеї інституції аж до сеї пори, є продуктом одиниць, що своєю кириною роботою нарахують Український Народній Дім на матеріяльну руїну. Як загально звісно, ті одиниці, у своїй заїлости і дурноті, вже від самого початку стали критикувати, визивати і розпинати уряд Української Народньої Громади, а тепер стараються попхнути його в руки тутешних судів. Вони конечно стараються о те, бо иншим способом не можуть зруйнувати Української Народньої Громади, й у своїй підлости шукають всякої нагоди, щоби змести з лиця землі народню інституцію. Не вдоволились вони своєю лисячою хитростю; не помогли їм відозви, які писали „до української суспільности", та виливали свій жаль крокодилиними сльозами. Нюйорська суспільність покірно вислухала всі зневаги, а провіривши хитрість і злобу тих панків, хдала, що дальше час принесе. Ще у своїй останній відозві накликали вони українську суспільність, щоби відбирала гріш зложений на народні цілі. Мабуть ходило їм о те, щоби українська суспільність в Америці нічого не мала яко зорґанізована громада. От такі то були несовісні „сделкі" наших панків.

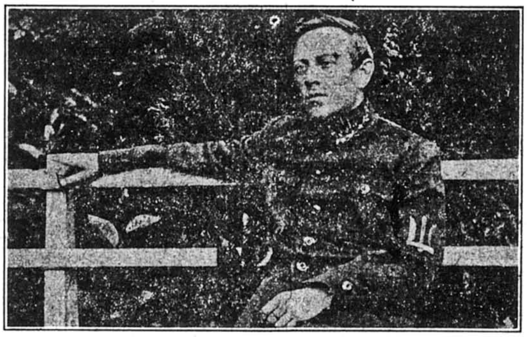
Тепер ми повинні тих панків поспитатись: Як важились ви на подібні річи? Де була ваша честь, коли ви те писали? Таж ви все добре знали перший і другий раз. Ви-ж усе були провірили ще тоді, як відносилися „до українського народу о підмогу для своєї власної користи, а на зруйнованнє нашої української народньої інституції. Ви добре обдумали своєю огидною злобою обдурити нарoд, однак вже третій раз не вдалось вам отуманити українського загалу; не вдалось вам всіх вам немилих осіб обиджати та називати зрадниками, бо вкінци і ваші симпатики пробудились, і переглянувши всю вашу фабриковану роботу, замкнули вам вашу адміністрацію злоби і ненависти Українця до Українця. Того, чого ви бажали, вже більше не осягнете. Своєю дотеперішньою діяльностю ви дали себе пізнати.

А тепер ще слово до тих, котрі дали отуматинитись тим панкам-вітрогонам:

Як ви тепер вже пізнали їх погані наміри і вчинки, то пора вам отямитись і схаменутись та стати гуртом до спільного громадського діла! Ви-ж знаєте, що всі ті хитрости були на те, щоб знищити Українську Народню Громаду, можуть вийти тільки в користь нашим ворогам. То річ певна. Члени Української Народньої Громади можуть бути Вам тільки вдячні, як постараєтесь, щоб ми всі пійшли разом; взялись до реальної роботи; не ворогували в будучности між собою та раз на завсіди попращалися з панками, що роблять роздор між українським народом. Біда тай горе тепер серед Українців в Ню Йорку. Іміґранти кождої нації лучаться, щоб помогти рідному краєви, а тут наші патріоти знов зі всіх сторін стараються на прах розбити всякі стремління до злуки своїх сил. Українська Народня Громада се нам найлішпий приклад. Тепер така пора, що нам конче єднатись і працювати всім — разом, для добра України. Ми Українці в Америці можемо богато добра зробити для рідного краю, але мусимо всі разом працювати. Таж тепер усюди на нас дивляться кривим оком, що бодай яко-тако тримаємось та боронимо наших прав, а що буде коли і те розлетиться? Як би то наші вороги раділи, колиб ми впали на дусі і взаїмно стали ненавидітися? Тому обовязком кождого Українця і Українки є піддержати Український Народній Дім, бо то є наша рідна хата на чужині, і то не тим тільки дорога і важна, що своя та українська, але і тим також, що в тій хатині найдеться раду і розраду, як би принести волю і свободу нашому українському народови на рідній землиці.

Тимко Мілещук,
418 І. 19. ул., Ню Йорк.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ ГЕРОЙ, СЕМЕН ПЕТЛЮРА.

Подаємо отсе фотографію отамана українських війск і президента України **Семена Петлюри.**

Рівночасно зачинаємо в нашій часописі друкувати коротку розвідку про сього великого сина України зпід пера В. Королїва, котрий теж підписується іменем В. Старий, що тепер пробуває в Празі, столиці чесько-словацької републики.

Отаман Петлюра має тепер всего 40 літ, але вже волос його посивів, а посивів в трудах, праці і боротьбі за свободу рідного народу.

Не було в останніх часах у світі такого вожда, котрий би зі своєю армією стільки горя перебув, що власне отаман Петлюра.

З усіх сторін він з армією був окружений ворогами і союзником ворогів — тяжкою пошестю, що десяткувала жовнірів. Вороги тішились і казали, що він пропав, і його військо пропало і Україна пропала.

Але отаман Петлюра в найтяжших годинах не тратив надії на остаточну побіду, бо він вірив у життєву силу того народу-велитня, що перебув тяжку ляцьку неволю, а потім другу тяжку московську тюрму, і великим підемом революційним вибився на волю.

І отаман Петлюра не завівся. Та його Україна, на яку він тужливим оком глядів, коли на неї гнали з новими царськими кайданами опричники Денікіна, вже розбила і прогнала московських наїзників.

Петлюра у своїй великій вірі в нарід не завівся. Ідея народньої ідеї побідила. Із земель Української Народньої Республіки прогнано вже царську московщину.

Подаючи життєписний начерк отамана Петлюри в нашій часописі, радимо його прочитати всім нашим читачам і росказати другим, бо з життя великих патріотів кождий чоловік може найбільше навчитись дійсного патріотизму.

У нас, серед Українців в Злучених Державах і в Канаді, є теж патріотизм, але крім того чи не більше є ще крикливости і пустого критикоманства.

В таких часах як теперішні українська справа вимагає як найбільше праці, як найбільше труду і жертв. **Лише трудолюбивий і жертволюбивий патріотизм є дійсним патріотизмом і має дійсну вартість.** Критикоманія без діл є пустомелством і не помагає справі, а тільки шкодить. Найбільше такої пустої критики і ріжних плянів видно у таких людий, котрі звичайно нічого не роблять для народньої справи і тільки шукають способу, як би викрутитись від жертви на народню ціль. А дійсний патріот і працює для народньої справи і жертви дає і не говорить високопарного пустомельства, а як критикує, то не для критики і для слави, але на те, аби направити се, що зле, і помогти загально-народній справі. Таких людий треба народови, котрий стає до будови своєї держави.

Таких людий треба Україні як Семен Петлюра — людий ідейних, що ціле своє життє посвячують для народу!

Тож читайте його житєпись і ідіть його слідами, а тоді поможете Україні виграти у слушній боротьбі за свободу народню і поможете при орґанізаційній праці Української Народньої Республіки.

СОЦІЯЛІЗМ І ДЕРЖАВА.

Новітний соціялізм, се не тільки проблєм богатства й біди, капіталу й праці, а світогляд, що обіймає усе людство.

Вожд французького пролетаріяту і теоретик Жорес на конгресі в Лімож (1906) сказав, що **соціялізм не має на цїли освободити тільки робітника, але чоловіка взагалі.**

Тому і слово „робітничий" не покривається вповні зі словом соціялістичний.

Се вузке розуміннє „робітника" упало в непамять, як і инші фальшиво інтерпретовані поняття, як те, **„що робітник не має вітчини",** або ще инший парадокс, що „чим гірше тим красше", (т. з. чим гірше є теперішнє положення пролетаріяту, тим близша можність його визволення).

Освободити людство хотіла вже американська „Declaration of Independence" 1776 р. опираючись на тім, що всі люди рівно сотворені, тому їм належиться життє, свобода та стреммління до щастя. В трох звісних кличах французької революції „Свобода, Рівність, Братерство" містяться головні основи новітного, демократичного, гуманного світогляду, з якого і виростає новітний соціялізм.

З сих гуманних кличів повстають в XIX. століттю національні язикові, соціяльні і економічні права.

Соціялізм отже як цїлий новий світогляд мусить інтересуватися всіми явищами і формами людського житя.

Нічого отже дивного, що питаннє держави було все дуже актуальною справою в історії соціялізму.

Що се є держава, яка її сила, чи се інституція тривала чи переходова, а головно що може він від неї очікувати і в якій мірі узнавати, — всі ті проблєми дуже інтересували і інтересують теоретиків соціялізму.

Старий передмарксівський соціялізм вірив дуже в державу, як в могутний творчий чинник і богато сподівався від нього в здійсненню ідей соціялізму.

І Овен вірив в державу і Родбертус попередник Маркса голосить, що тільки сильна держава може перевести в життє кличі соціялізму.

Німець Ляссаль, один з найбільших аґітаторів і Француз Люї Блян тільки в державі шукають здійснення своїх плянів.

Кароло Маркс творець наукового соціялізму, з початку під впливом фільософії Геґля приписував державі дуже велику ролю, пізнійше одначе під впливом фільософії Фаєрбаха не прикладав уже так великого значіння до неї; признавав одначе разом зі своїм приятелем Енґельсом, що політична сила, опираючася на економічній основі, має вплив знову на державу.

На тім становищі станула і ерфуртська програма, а знаний теоретик Бернштайн доказує, що в найблизшій будучности неможлива є система людського співжиття без форми держави. Тепер не треба усувати держави, але зорґанізувати пролетаріят, в соціялістичному дусі, а державу треба перебудувати на основах справжньої демократії.

А се може статися тоді, коли кождий нарід буде вільний і незалежний на своїй національній землі, себто на тій землі, яку в більшости заселюють і обробляють його працюючі маси.

Сей перехід з буржуазного до соціялістичного устрою повинен наступити як найскорше. Се лежить в інтересі народніх мас, про се мусять старатися і за се боротися соціялісти цілого світа.

Як тепер в практичному переведенню відносяться соціялісти до держави, найкрасше можна схарактеризувати двома представниками, а іменно Бавером і Ленїном.

В „Національній Раді" у Відні один з найкрасших австрійсько-німецьких теоретиків, тепер державний секретар тов. Отто Бавер дня 4. квітня 1919 так представив відносини соціялізму до держави".

„Не можна будувати соціялістичної держави таким робом, як се робить московський і малярський пролетаріят. Не можна робити експериментів тільки на основі науки і даних конкретних економічних відносин видавати закони, що забезпечилиби корисні успіхи і висліди. До того треба певного часу і певної терпеливости. Соціялізація поодиноких галузей продукції мусить поступати рівним темпом, в рівній степені й мірі. Там де можна усунути відразу приватного підприємця і заступити громадянською орґанізацією, се є там, де розходиться про продукцію в найвисшій капіталістичній степені, то можна буде негайно перевести соціялізацію.

Для промислових підприємств, де не можна усунути цілковито приватного підприємця має закон визначити громадянську контролю. Вона може згодом довести до сего, що всі приватні підприємства станують органами цілої суспільности. В тих підприємствах законом будуть утворені фабричні ради, що мати-муть повну означену повновласть при веденню і заряді підприємства.

Водні і електричні підприємства будуть негайно соціялізовані, а що до земельного питання то земельний уряд працює тепер над земельною реформою.

Одним словом метода еволюційного соціялізму, який стоїть на становищі, що капіталістичну господарку можна перемінити шляхом реформи без економічних катастроф, перемінити на соціялістичний лад.

На тому становищі станула і німецька соціял-демократична (шайдеманівці) і чесько-словацька соціял-демократія.

На иншому становищі стоять ті, що утворили III. Інтернаціонал, отже большевики, комуністи і независимі соціялісти. Їх вождом і теоретиком є в Ленін (Володимир Улянов). Теорії Леніна і Зіновєва взяли богато зі школи Сореля і Лаґарделля, а передовсім що до критики парляментаризму і демократії.

В Ленін в своїй останній праці „Держава і революція" (є вже і український переклад — Відень, 1920 р.) виступає проти держави і жадає її усунення.

Комуна була першою спробою пролетарської революції, розбиття буржуазної держави, а її продовженнєм мають бути російські революції з 1905 і 1907 р.

Він відкидає понятте держави, а з нею і демократію, як вже цілком пережиту форму державного устрою.

Ленінови відповідає **К. Каутскі** в своїй книжці „Диктатура пролетаріяту". **Устрій, опертий на клясовому насиллю буде чим хочете, ніколи однак устроєм безклясової соціялістичної суспільности. Диктатура пролетаріяту як влада баґнетів, репресалій і політичного гнету, отвирає ворота тому, чого найбільше побоювалися Маркс, Сорель, Лябріоля: затроєнню душі пролетаріяту через защіпленнє їй умових привичок і почувань буржуазійного світа. Се не перешкаджає, розуміється, щоби доповнити і перебудувати демократію тепер в тій переходовій добі між буржуазійним і новим суспільним порядком.**

В питанню держави заінтересований і український пролетаріят. По довгих роках неволі, велика російська революція принесла і йому свою державу, републику.

Українська соціял-демократія від самого початку свого істнування поставила се жаданнє у своїй програмі. Тій справі посвятив тепер один з найкрасших наших теоретиків тов. **В. Левинський** свою найновійшу працю „Народність і держава", (Київ—Відень 1919). В тій виступає в обороні поневолених народів і жадає національних держав.

Він пише:

„Треба ясно поставити справу поневолених народів, коли ходить дійсно о успішну боротьбу пролетаріяту всього світа за здійсненне соціялізму. І се особливо тепер.

Треба іменно з цілим натиском і з усею рішучістю сказати, що без визволення поневолених народів не має і не може бути соціялізму і що кождий робітник а тим більше соціяліст утіґаючого державного народу, котрий таким чи иншим способом, в тій чи иншій формі, бажає задержати поневолений нарід у залежности від держави свого народу, є самим нікчемним шовіністом.

Боротьба в сій перехідній добі, від капіталізму до соціялізму, яку отворила світова війна, за національну і пролетарську державу, стає програмою дня для пролетаріяту кождого поневоленого народу, якому приходиться зносити ввесь тягар національної неволі. Повне здійсненне національного прінціпу, на підставі якого уконституувалися в XIX ст. держави західної Европи, має в сій добі довершитися. Кождий нарід, навіть найменьший, повинен тепер стати вільним, незалежним і повноправним хазяїном на своїй національній землі, себто на тій землі, яку в більшости заселюють і обробляють його працюючі маси. Бо соціялізм означає здійсненне національної волі і єдности кождого народу. **Тому кождий соціяліст, що виступає так чи інакше проти повного визволення, себто проти національної держави якогонебудь поневоленого народу, є на ділі лакеєм своеї національної буржуазії, заінтересованої в неволенню народів, тому вартий він всякої погорди.**

Тільки тоді, коли кождий нарід стане вільним і незалежним, тільки тоді наступить дійсне, величне, справжнє (а не лицемірне!) збратаннє народів. Тоді у перве здійсниться Кантова ідея „вічного мира", бо нарід народови перестане бути вовком, тільки тоді можлива буде справжня „Ліґа Народів", яка виключати-ме всяку геґемонію одного народу над другим. І тільки тоді у перве мати-ме реальний зміст світове громадянство, космополітизм. Бо коли в спільному заряді народів буде світове соціялістичне хазяйство, людина зможе почувати себе вповні не тільки громадянином своєї національної соціялістичної вітчини, але й громадянином усього світу, космосу. Буде вона не тільки так себе почувати, але мати-ме змогу дійсно користуватися ius cosmopoliticum, себто правом, бути громадянином кождого закутка землі, який даватиме їй усі права й обовязки члена місцевого суспільства праці. Адже земля за соціялізму буде тільки в посіданню усеї людскости, яка знати-ме один тільки природний поділ людий, себто поділ на язиково-культурні спільности (національні), заінтересовані в спільній боротьбі за повне опануваннє природи та свій величний духовий розвиток". **Л. Г.**

(„Вперед").

УКРАЇНСЬКА РЕПУБЛИКАНСЬКА КАПЕЛЯ В ПАРИЖИ.

Як ми вже писали, виступи української републиканської капелі в Парижі увінчалися повним успіхом. Преса не щадила їй горячих слів признання, а париський музичний і артистичний світ виявив велике заінтересованнє. Між иншими явилася у діріґента капелі дочка премієра Юнґ Клеманса, яка з чаруючою французькою чемністю висказала горячу подяку за чудову музику, висказалася, що не могла собі уявити подібної краси, що не може прийти до себе від так глибокого враження і просила звертатися до неї, коли капелі буде потрібна саля опери. Сорбони, або яка инша, що є в розпорядимости уряду. „Ви повинні мати салю, гідну вашого прегарного співу" закінчила гром. Клємансо свою розмову. Після артистичного турне по провінціональних містах: Бордо, Тулюза, Марсилія, Ніца і Ліон, капеля вернула знову до Парижа, де протягом грудня мав відбутися ряд концертів, з яких два на добродійні цїли: один в користь ліґи Ооборони дитинства, другий під протекторатом гром. Юнґ-Клємансо.

КРИК ЖИТТЯ.

Боротьба українського народу за волю і незалежність.

(Огляд подій за рр. 1918 і 1919).

РЕВОЛЮЦІЙНА УКРАЇНА.

ВСТУП. Велика російська революція й Центральна Рада. — Перший Український Конгрес. — Перший військовий Зїзд. — Перший всеукраїнський селянський зїзд. — Перший Універсал Центральної Ради. — Генеральний Секретаріят. — Другий Універсал Центральної Ради.

Український нарід переживає великі в своїх розмірах події і глибокі в своїх основах переміни. Йде важка і нерівна боротьба за долю і волю Рідного Краю. Всі ріки нашої Батьківщини счервоніли кровю найкрасших борців. У високих карпатських горах і в Кавказьких яругах відбивається відгомін бою. Стогне поорана кулями українська земля і серед глухої, могильної мовчанки бє піднебесні зводи крик розпуки катованого люду.

Двайцять літ завчасно захопила нас в свій страшний вир велика світова заверуха. Наш національний организм не був іще так сильний, щоб опертися успішно у всіх ситуаціях нестриманим ударом. — Ані в Австрії, ані в Росії не мали ми найменьшої спромоги насталити наші мязи, щоб в слушний час дати належний відпір насильникам напасникам і грабіжникам. Заковані в міцні кайдани і звязані путами віковової неволі, нищені економічно, обкутані безпросвітньою темрявою, виховувані нашими гнобителями в ідеольогії раба — не могли ми бути настільки духово здисципліновані, щоби за першим повівом волі почути себе вільними і свобідними. До того-ж іще через невідрадні умови вікової неволі не могли в нас народитися люде на розмір тих подій, що ми їх переживаємо. Наша доба на Українській землі подібна до часів великої Української революції Богдана Хмельницького та до часів руїни після смерти сього геніяльного полководця. Ріжниця, без сумніву, значна і в умовах часу, і в структурі народу, і в розуміню всенародніх кличів. Суть боротьби одна і та сама: змагання висвободиться з під власти чужинців, збудувати на своїй землі власну державність, увільнитися від визиску і плянтаторства відвічальних ворогів.

Те що геройська козаччина переживала в XVII ст. довгими десятиліттями, те саме тепер, в віці пари і електрики, переходимо ми в кількох роках.

На протязі століть наш нарід складав великі жертви на жертвенику свободи. Мимо того не поталанило нам заясніти вольними в сімї народів. Одначе ніяка жертва не може бути безуспішна, бо ніщо в світі не гине. Тому мусимо вірити, що теперішна боротьба не може покінчитися Полтавою. Сума наших вікових жертв мусить принести сподівану і довгождану волю. Зрештою, велика світова війна розпочата сильними свого світа для їх власних цілей і інтересів, всунула зброю в руки рабів. І ті раби не випустять зброї так довго, аж увільняться від гнобителів. Український нарід перейшов дуже коштовну школу, дорого заплатив за науку, але він настільки талантовитий і понятливий, що зуміє ту науку пристосувати у всіх обставинах. Се одно, мимо важких розчаровань, мимо незаступних страт, мимо руїни і знищення, мимо мук і терпіння, мимо сліз і крови, — дає нам повне право радіти, що живемо власне в сій роковій хвилі, коли невідклично наступить висвободження нашої нації.

* * *

Моїм завданням представити перегляд подій на українських землях за рр. 1918 і 1919. Одначе, щоб то представлення вийшло більш повно і суцільно, я коротко наведу головні події на Наддніпрянській Україні за р. 1917. від великої російської революції.

Вибух великої російської революції в Петербурзі в марті 1917 р. відбився широким відгомоном на Україні. Всі активні елементи українського громадянства негайно взялися до праці над відбудовою і поширенням українського життя, розгромленого царським урядом. Дня 7. марта 1917 р. представники українських организацій Київа обєдналися в спільну организацію під назвою: Українська Центральна Рада. На чолі Ради станув заслужений професор Михайло Грушевський. Першим завданням Ради було підняти прибиту українську масу, представити її вагу положення, зясувати нові умови та потягнути до творення нового життя. Задля сього послужила випущена відозва до Українського Народу та велика загальна манїфестація в честь революції, що відбулася 16 марта в Київі. В три дні пізніще уладжує Центральна Рада Свято Вільної України в Київі. Того самого дня відбулося велике українське віче під проводом Антоновича, на котрім виставлено домагання Автономії України.

Звістки про події в Київі та про створення Центральної Ради летом блискавиці обійшли Україну, викликуючи всюди великий запал. Незабаром з усіх усюдів України починають напливати депутації до Центральної Ради, як до Українського Уряду. Се склонило Центральну Раду застановиться над створенням центрального органу, котрий мав би право говорити в імени України не лише морально, але й правно. (юридично). В тій ціли скликано на 6-8 цвітня 1917 р. Перший Український Конгрес. Завданням сього першого вільного зїзду було покласти основи під державне будівництво України. Там винесено між иншим резолюції про забезпечення тої автономії в новім федеративнім ладі Росії, про федеративну і демократичну Російську республіку, про организацію Кравої Ради з представників українських країв і міст, про практичне пристосовання самоозначення народів на території Росії, про союз народів російської республики, про встановлення границь між поодинокими народами Росії та про Установчі Збори.

Реалізацію сих резолюцій поручив Зїзд Центральній Раді, що незвичайно підняло авторитет Ради. Таким чином перша Центральна Рада, що обєднувала початково лиш українські организації Київа, дуже скоро поширила свою програму в напрямі політичнім і навіть економічнім.

Місяць пізніще (5-8 мая) відбувся перший український військовий зїзд, який крім військових питань занявся теж політичними і економічними справами. Перш усього зїзд вповні потвердив постанови конгресу, одобрив діяльність Центральної Ради та визнав її єдиним органом, правосильним вирішати всі справи, що відносяться до України. Для переведення своїх військових справ установив зїзд Генеральний військовий комітет при Центральній Раді.

Як вже згадано, головною справою, що стояла на черзі невідкличних питань всіх українських віч і зїздів, була справа автономії України. Центральна Рада початково передавала свої домагання Тимчасовому Правлінню через Українську Раду в Петербурзі, а коли не надходили бажані відповіді, вислано окр. делегацію до Тимчасового Правління. Одначе й делегація не могла діждатися вдоволяючої полагоди і тому покинула Петербург. Аж на початку червня надійшла відповід що правительство кн. Львова одноголосно відкинуло всі українські домагання.

Ся подія припала меньш більш на ту хвилю, коли до Київа був скликаний Перший Всеукраїнський Селянський Зїзд, котрий радив в днях від 28. мая до 2. червня. Зїзд доповнив Центральну Раду своїми представниками і поручив її негайно домагатися від Тимчасового Правління сповнення всіх українських домагань. Зараз по закінченню зїзду розпочалася четверта сесія Ради, на котрій по довших і горячих дебатах поставлено всупереч опірному становиську Тимчасового Правління негайно приступити до закладання підвалин автономного ладу на Україні. В тім самім часі скликано другий всеукрїнський військовий зїзд, заборонений тодішним военним міністром Керенським. І сей зїзд рішучо обстояв домагання Центральної Ради та вибрав Раду військових Депутатів, котра в цілости увійшла в склад Центральної Ради. Коли зїзд кінчив свої наради, д. 9. червня вечером появився перший універсал Центральної Ради до Українського Народу. В універсалі наведено всі домагання Центральної Ради до Тимчасового Правління і візвано український нарід до будови власної державности на українських землях.

„Український Народе, — писалося там, — нас приневолено, щоб ми самі творили нашу долю. Коли Тимчасове російське правительство не може дати ладу в нас, коли не хоче разом із нами стати до великої роботи, то ми самі повинні взяти її на себе. Се наш обовязок перед нашим краєм і перед народами, що живуть на нашій землі. І через те ми, Українська Центральна Рада, видаємо сей універсал і оповіщаємо: Від нині самі будемо творити наше життя".

Ось так Центральна Рада ігноруючи російське правительство і опираючись на Український Нарід, почала сама творити основи державного будівництва. Задля здобуття фондів Рада наложила податок на громадян України. Універсал всюди принято з великим запалом, а в богатох місцях сам народ підвисшив наложений податок.

Перейнявши на себе обовязки зверхної влади на Україні, Центральна Рада постановила дня 15 липня реорганізуватися та утворити Український кабінет міністрів під назвою „Генерального Секретаріяту" Таким чином обовязки Українського Сойму перейняла Центральна Рада, а обовязок її виконавчого органу Генеральний Секретаріят.

Мимо перепон і відмовного становиска російського правительства организація державної влади на Україні йшла скорим кроком вперед. Вкінці російський уряд побачив що, його опір ні на що не здається, тому постановив піти на уступки. Сю свою зміну зазначив він найсамперед відозвою до „братів Українців", в якій закликав щоби Українці не йшли погибельною дорогою роздроблення сил визволеної Росії, не відривалися від спільної батьківщини, не вносили „братоубійчої усобиці в народні ряди". Після того постановлено післати в Київ для залагоди окрему комісію з кн. Урусовим на чолі. В межичасі назрівали дальші події. Дня 25. червня відбулася в Петербурзі велика 75 тисячна манїфестація українських жовнірів і робітників за сповненням українських домагань. Се спонукало міністрів Терещенка і Церетелі, до котрих опісля прилучився Керенскій, негайно виїхати в Київ для переговорів з Центральною Радою. Наступила пята сесія Ради, на котрій ухвалено доповнити склад Ради представниками національних меньшостей на Україні. Порозуміння з національними меньшостями мало своє значіння в переговорах з російськими міністрами. Дня 29 і 30 червня наступило порозуміння, а вже 3 липня прийшла з Петербурга телеграма про затвердження угоди Тимчасовим Правлінням та про виступлення з російського кабінету трох міністрів — кадетів. Після сього уложено й видано враз з деклярацією російського уряду Другий Універсал Центральної Ради. В нім говорилося про згоду з тимчасовим Правлінням, про порозуміння з національними меньшостями та повідомлялося про внутрішню организацію Ради і її найблизші задачі. Дня 15. липня виїхала друга Делегація Центральної Ради до російського уряду в праві остаточних переговорів. Мимо згоди, російський уряд не міг погодитися з істнуванням Генерального Секретаріяту, а коли вже мусів, та намагався всіма способами обмежити його компетенцію. Не зважаючи на Українську Делегацію і довершенну в Київі угоду російський уряд оголосив 4 серпня свою інструкцію Ген. Секретаріятови котрою обмежено власть Центральної Ради і її виконавчого органу на території заселеній українським народом, і зменьшено скількість генеральних секретарів.

(Дальше буде).

Щурі і миши знищили засіви в Бельгії.

Осінні жнива в Бельгії випали в декотрих сторонах добре, а в декотрих — головно в тих, що потерпіли найбільше від війни — засіви цілком знищили щурі та миши. В тих сторонах, де пшениця удалася добре, з акра землі зібрано 30-36 бушлів, а в тих, що потерпіли від інвазії миший та щурів, зібрано не більше як 9 бушлів. Жито удало ся добре; ячмінь найкраще, бо з акра збирано по 73 бушлі, бараболі також зародили добре, а продукція цукрових буряків є майже нормальна.

Як царський ґенерал Денікін „визволяв" Україну.

Напад денікінців на українське село.

Денікінська банда, напавши на українське село, зачала наперед від шибениць, вішаючи бійців за свободу українського народу, а далі бралась до нищення української школи і книжок. На сьому старокраєвому малюнку видно, як царські опричники з банди Денікіна руйнують українську школу. Скинули напись зі школи; з будинку все викинули, а поставили там коні. Дітий розігнали, а книжки їх палять. Однак український нарід вже вимів сих злочинців-наїзників зі своєї землі.

Д. ДОРОШЕНКО.

УГОРСЬКА УКРАЇНА.

(Конець).

Коли почалась велика всесвітна війна і коли в осени 1914 року Москалі заняли були всю східну вкраїнську Галичину і вже подекуди проривалися на Угорщину, зробилася Угорська Русь найблизшим тилом австрійських та німецьких війск і несла по собі весь тягар страшної, кривавої боротьби міліонових армій. Австрійські військові власти, а особливо мадярські, причиною всіх своїх військових неудач готові були бачити чиюсь „зраду"; вічно підозрівали українське населенне в шпіонстві на користь Росії, в симпатіях до російського війска, і богато сотень і тисячів українських селян заплатили за те своїм життем з рук мадярських катів: се ділось однаково як на угорському, так і на галицькому боці Карпатів. Видавана з 1897 року правительством популярна газета „Недѣля" з початком війни стала друковатись мадярським правописом.

В часі війни серед певної частини мадярських політиків і журналістів виник інтерес до українського питання. Таксамо як і німецькі часописи мадярські дебатували проблему утворення української держави, якаб могла служити оборонним валом для Австро-Угорщини від російського імперіялізму. З початком 1916 року в Будапешті стала виходити часопись „Ukrania"—Ukran-Magyar Kapcsolatok szemleje Україна, огляд українсько-мадярських відносин), під редакцією Гіядора Стрипського, тільки що згаданого нами вченого директора одного з державних музеїв у Буда Пешті. В часописи взяв участь цілий ряд визначних мадярських політичних діячів, професорів, урядовців, літераторів. „Ukrania" поставила собі метою вияснити перед мадярським громадянством українські справи і пропагувати спільність інтересів обох націй. Програма „Ukrain-и" була така: а) історія, географія, етнографія, духова й господарська культура України; б) інтернаціональне й народньо-господарське становище Українців з погляду мадярських інтересів; в) угро-українські історичні взаємини, г) українська і мадярська музика, д) українсько-мадярські наукові взаємини (праці в українській мові про Угорщину та праці в мадярській мові про Україну, е) українсько-мадярські літературні взаємини. Одначе вже в першій своїй вступній статі „Ukrania", пишучи про потребу утворення української держави, в якій би український нарід знайшов захист своїх культурно-національних і економічних інтересів, а Мадяри — доброго сусіда, вважала потрібним підкреслити, що „під Україною треба розуміти ту область, яку обіймає українське населенне по другім боці північно-східних Карпатів, у Галичині, на Буковині та в південній частині російського низу". Щоб обминути всякі непорозуміння „Ukrania" підкреслювала, що Мадяр „ніколи не зараховує сюди тих греко-католицьких угорських громадян, що живуть у північно-східних комітатах, і що він ніколи не ідентифікує їх з Українцями, отже виключає їх зовсім з поняття Українці".

Цитуючи сю статтю німецька „Osteuropaeische Zukunft" зовсім справедливо зауважила, що коли признавати угорських Руснаків Українцями — чого не можна обминути з язиково-історичного і расового погляду, — то угорська держава не може не дати також сим Українцям того, чого вони потребують, щоб вдержати свою національність. І вона зробилаб дуже розумно, бо сим способом зменшилаcь-б для угорських Українців притягаюча сила збитої української язикової области, — ще більше, її можна-б усунути, задовольнивши їх як національну індивідуальність в рамах угорської держави.

Одначе світові події пішли так, як їх не могли передбачати не тільки новоявлені мадярські українофіли та льояльні до Угорської держави Українці. Велика революція в Росії принесла відродження української державности. Війна центральними державами була програна, і в осени 1918 року Австро-Угорська монархія розвалилась, і на її руїнах народи почали будувати собі інове життє. Почався великий політичний, національний і соціяльний рух на Угорщині. Нове угорське правительство, піддержуване змадяризованою угроруською інтелігенцією, оповістило в грудни 1918 року автономію Угорської України з міністром Орестом Сабовом на чолі. Але сей акт викликав опозицію серед угро-руського населення й його свідомійшої інтелігенції, на чолі якої стали д-р Бращайко і священик Далинай. Проте мадярське правительство приняло автономію „Руської Країни".

А тимчасом 3-го січня 1919 року в Станиславові, на свято злучення Української Народньої Республіки в Західньою Українською Республікою прибули представники Угорської України, які заявили про бажанне її також приєднатися до спільного національного тіла. Віче Українців 4. січня в Мараморош-Сіготі ухвалило сей вчинок своїх представників у Станиславові. На 21. січня було скликане в Густі велике віче, на яке з усіх частин Угорської Руси було прислано 420 делегатів. Воно ухвалило одноголосно прилучення до Соборної Великої України і обібрало делегацію, яка мала їхати до Київа і там заявити про се українському правительству. Одночасно з тим відділи українського війска з Галичини перейшли Карпати і заняли Мукачів, Сигот і ще деякі пункти Угорської України.

Але обставини для української справи склались трагічно. В той час як з Угорської України вибирались делегати до Київа, українське правительство мусіло звідти вийти перед напором московських большевиків. Українське військо мусіло покинути угорську Україну, бо треба було обороняти Галичину від Поляків. Знову Українці на Угорщині полишені були їх власній долі.

Саме тоді на Угорщині запанував комуністичний уряд. Він оповістив, про самовизначенне всіх країв і народів Угорщини, визнав самостійність „Руської Країни", з тим, щоб її управлінне було збудовано на „совітській" основі. В кождому селі й у кождому місті мала заснуватися рада, до якої представників мусіли вибирати лиш трудові елементи, чоловіки й жінки, від 18 років починаючи. По селах один представник припадав на 100 людий, по містах на 500. Місцеві сільські ради вибирали окружну раду для цілих округ. Над сими меньшими округами стоялиб більші округи, які мали заступати прежні комітати Угорщини. Колишній міністер „Руської Країни" А. Штефан, який заступив Сабова, признаний був народним комісаром „Руської Ураїни" в раді совітського правительства Угорщини, а в Будапешті почала виходити під редакцією Г. Стрипського і Русько-Країнська Правда, просвітно-політична тижнева газета, видавана доволі гарною народньою мовою й правописом фонетичним, близьким до загальноукраїнського. Оповіщено було, що церква відділяється від держави і організується в автономну інституцію на зразок руських церков в Америці. Так само оповіщено було формованне „червоної" дівизії з угорських Українців. 19-го червня у Мукачові відбувся великий український концерт, перший, писалося в „Русько-Ккраїнській Праві", концерт на Угорщині, відколи лиш живуть на Угорщині. На свому концерті А. Волошин і Г. Стрипський сказали промови про потребу культурно-національної праці на занедбаній угро-руській ниві.

Одначе новому ладови не судилось бути переведеним в життє. Угорську Україну чекала инша доля. Видно було, що Велика Україна, знемогаючи під ударами зовнішних ворогів і серед внутрішних незгод, не може подати руку помочи й пригорнути до себе Україну Угорську. Се осмілило ті елементи, які весь час були проти злуки з Україною — москвофілів і колишніх „мадяронів". Москвофіли повели агітацію проти України і на місті і серед американських емігрантів з Угорської Руси. Мов тіні забутих могил появились на сцену колишні провідники галицького москвофільства, щоб нанести удар ненависному українству хоч тут на Угорській Руси, коли пропали надії на се на Наддніпрянщині й в Галичині. Вони виставили гасло приєднатись до Чехо-Словацької Республики, яка, мовляв, захистить край від Мадярів, заспокоїть його і збереже „руський" характер краю. Провідники сього напрямку в Америці д-р Жаткович і Ю. Гардош так мотивували спочатку се бажанне прилучитись до Чехо-Словацької республики: „ми свідомі того, що через таке прилученне зробимось частиною добре організованої держави, з якою можемо легко порозумітись і яка забезпечить нам автономію. Ми переконані, що з теперішнього хаосу вийде знову федеративна Росія. Але в такій новій будучій Росії Українці не матимуть такої національної автономії, яку дістанемо ми в Чесько-Словацькій республиці. Крім того ми відділені Карпатами від своїх братів у Галичині й на Україні". Агітація проти прилучення до України велася і в самому краю, так що коли в половині березня в Мукачові було скликане національне зібранне Угорської України, то серед його членів більшість стояла за автономію краю в складі Угорщини, а меншість стояла за прилученне до великої України.

Тимчасом в Америці було піднято дуже енергійну пропаганду обєднання Угорської України з Чехією. Були пущені в хід звязки з всемогучим Вілсоном, було переведено плебисцит серед емігрантів, який дав такі наслідки: в голосуванню взяло участь 70.000 людий, з них 70% заявило про бажанне прилучитись до Чехо-Славії, 23% — до України, решта — хто за прилученне до Угорщини, хто до Росії! До Парижа було вислано делегатів, які мали перед мировою конференцією обстоювати думку про злученне Угорської України з Чехо-Славією. В Парижи вже сидів відомий москвофільський діяч Марков і працював у тому-ж напрямі.*) Прихильники злучення з Україною вислали до Парижа голову зїзду в Густі Бращайка, але там справа була вже вирішена: Угорська Україна мала бути розірвана на двоє: більша частина мусіла бути прилучена до Чехо-Словацької Республики, а меньша з Парамош-Сіготом — до Румунії. В наслідок такого вирішення чеські й румунські війска почали в цьвітни займати Угорську Україну, витискаючи відділи мадярських війск. В Пряшеві москвофіли зараз же зорганізували „Карпато-руську Народню Раду" з д-ром А. Бескідом на чолі, почали видавати „Голосъ русскаго народа" і тріюмфовали, що тепер, мовляв, Угорська Русь „на завжди забезпечена від української агітації". Почали лунати голоси — і в новоповсталій „рускій" пресі і в чеській, що автономна „Карпатська Русь" в складі Чехо-Словацької Республики — се міст між останньою і майбутньою новою великою Росією, що на Угорській Руси нема ніякого українства, а єсть тільки чистісінька „русская" народність і „русскій" язик. Ново утворений чеський „карпато-русизм" відразу прийняв виразну українофобську окраску. Ветерани колишнього україножерства в Галичині Марков, Церканович і Ко. рішили зробити з Угорської України останню фортецію москвофільства, щоб звідти почати новий наступ, нову руйнуючу роботу отруення народньої української душі отрутою пропаганди негації його власного національного обличча.

Найхарактернійшим виступом угроруських москвофілів у пресі була стаття одного з проводарів „Карпаторусскої народної Ради" в Пряшеві д. А. Кусака, під назвою „Руки прочь", уміщена в „Русскому Слові". В сій статті він протестує проти бажання галицьких Українців бачити Угорську Русь злученою з рештою українських земель і заявляє: „що стосується народньої угро-руської мови, то руський народ вживає в своїм церковнім греко-католицькім обряді, злученім з папським престолом, священної богослужебної старо-славянської мови. Мова угро-русів, як вони самі себе називають (Угро-роси), вживана в школі і в письменстві, на диво близька до літературної російської мови в її малоруському відтінку і зберегла надзвичайну чистоту її і роздільність від наріч галицько-руських... Треба зауважити, що народ руський здавна прихилявся до літературної російської мови, а часописи, які виходять на його території, от як в теперішний час „Голосъ русскаго Народа" в Пряшеві та „Русское Слово" в Кошицях, видаються на чистісінькій російській мові. Здавен кохались угро-руси найбільше в російських книжках інсяких виданиях, друкованих у Київі, Петрограді і Москві. За то Угорська Русь завзято опиралась проти українських, а особливо фонетичних, штучно виробляваних культур (?) спеціяльно австрійського походження, і тим тільки й можна пояснити, що вона зберегла в себе дівочу чистоту російської мови."

Ся стаття з великою симпатією була переказана на сторінках празької офіціозної газети „Narodni Listy" в числі за 10. квітня. Чеська газета з задоволенням говорить про результати подорожі д-ра А. Бескіда до Парижу, себ-то про постанову прилучити Угорську Русь до Чехо-Словацької республики. Вона бажає ще прилучення до себе й Лемківщини з її 250-тисячним українським населенням, щоб таким способом „утворити міст до будучої великої Росії". За те „Narodni Listy" великодушно жертвують Мараморош-Сігот з околицею Румунам, „яко дань свего приятельства до них".

Ся стаття доси викликала одинокий протест серед Чехів з боку благородного приятеля угорських Українців д. Яроміра Нечаса, який видав з її приводу цілу брошуру, в котрій горячо протестує проти піддержування і насаджування чеським урядом москвофільства на Угорській Руси.*) Він протестує проти того, щоб таких людий, як д. Кусак вважати за представників угорських Українців, а видання такі, як „Голосъ русскаго народа" вважати дійсно за голос українського населення Угорської Руси. Він вказує на ясно висловлену волю представників народу, які, в числі 420 людий на зїзді в Густі заманіфестували своє бажанне приєднатись до України. Найбільшим нещастем Угорської Руси вважає д. Нечас замір розірвати її на части. „Маленька Угорська Русь, яка була призначена на те, служити мостом між нами і східним славянством, каже д. Нечас, має бути розірвана, розділена! Мараморош-Сігот, перлина угорської Руси, її осередок, місто з історичними споминами угорських Русинів, має припасти як дань румунським спільникам... Ті частини розділеної угорської Руси, яка припаде Румунам і має творити її північно-західню периферію, булаб засуджена на занидіння і повільне вимирання..."

Д-ій Нечас горячо закликає Чехів жити в добро сусідських відносинах з Українцями і зве „кріавою іронією", коли хто говорить про славянські взаємини, а одночасно виступає проти українського народу. А те, що зараз роблять урядові чеські круги супроти Українців, нібн витворюючи якийсь форпост для відбудовання старо-російської імперії, вважає д. Нечас і за страшенну помилку і за дуже болючий удар по українському національному організму. Він вважає, що коли тепер Чехи заняли Угорську Русь, щоб охоронити її від Мадяр, поки сього не можуть зробити самі Українці, які бються на два фронти на півночі й на сході, — то вони мусять дати їй дійсно братську поміч, піддержати її матеріяльні і культурні сили, а не будувати її коштом якісь утопічні мрії про улаштованне російського закутка на крайній границі української народньої стихії. „Дорогі українські приятелі! — звертається він до Українців: то ваш народ живе на так званій Угорській Руси, ваш вірою, мовою, своєю душею, звичаями й обичаями. Ви перебуваєте тепер в таких тяжких обставинах, що не можете зараз присвятити Угорській Руси стільки уваги, скільки бажалиб. Ви воюєте самі за своє національне істнування, не маєте досить сил та засобів, щоб помогти угорським Русинам. А Угорська Русь вимагає негайної допомочи, треба там світла і культури. Сполученне Чехів з угорською Русю красше — ви-ж відділені Карпатами... Чесько-словацька республика покаже вам, що Чехи—не суть прусаками Славянства, що їм дорогі ті загальні великі принципи й ідеали, в імени яких вони виграли світову війну".

Не знаємо, чи сей щирий, розважний голос знайде собі відгук серед чеського громадянства; дуже можливо, що він не буде одинокий; але менше всього ми можемо мати якісь претенсії до Чехів, що вони так, а не инакше ведуть свою політику що до наших закарпатських земляків. Вони ведуть її так, як се зручнійше й вигіднійше для їх теперішньої державної справи. Коли-ж ся політика може болючо відбивається на нашій національній справі, то винуваті тут ми самі, що не зуміли, не змогли улаштувати свою державу так, щоб вона могла зібрати до купи, підгорнути під своє крило всі українські землі і оборонити їх від сусідських апетитів. Винуваті наші нещасливі, просто трагічні обставини, що тоді, коли ми виставляємо гасло самостійної української держави, збудованої на щиро-демократичних основах, переводимо се гасло в життє і боронимо оружною рукою свою молоду республику, підиймаються ворожі нашій державности елементи в самому нашому краї, іде внутрішний росклад, а сусіди зараз же поспішають заявити свої „історичні" й всякі инші претенсії на наш край і вирізують живі шматки з нашого національного тіла. Та ми віримо, що наша національна справа не загине ні при яких обставинах, що український нарід таки прийде на всіх просторах своєї широкої землі до національної свідомости і обєднається в однім стремлінню здійснити „в своїй хаті свою працю й волю". І ніякі заходи й хитроумні політичні комбінації, вигадані сучасними господарями світу, котрі хочуть насильно втиснути наш народ в бажані їм штучні рямки, не стримають тоді його могучого руху до обєднання всіх своїх частин. Наша доля, наша будучність — в нас самих, в нашій свідомости своїх власних інтересів.

Прага, май 1919 року.

МЕДИЧНІ ОГЛЯДИНИ ШКІЛЬНИХ ДІТИЙ.

Кожда шкільна дитина повинна раз на рік перейти екзамінацію здоровля. Частійші оглядини повинні бути для тих дітий, котрі сего потребують. Всі екзамінації здоровля у міських і провінціональних школах повинні відбуватися під проводом компетентного лікаря, призначеного спеціяльно до сеї задачі. Кождий стейтовий департмент здоровля повинен мати свого шкільного інспектора здоровля, котрий повинен наглядати над здоровлєм шкільних дітий в публичнних школах на провінції.

Екзамінація слуху і зору повинна також постійно відбуватися, бо се відграє велику ролю в духовім життю дитини і є одним з головних факторів здоровля. Такі екзамінації вимагають від дитини певного рода знання. Вони не є дуже трудні і кождий учитель може їх навчитися дуже легко.

Кожда дитина попри свій рекорд з науки повинна також мати і рекорд здоровля. Се повинно практикуватися через цілий період науки в публичній школі і мало би бути частию рекорду тої публичної школи.

Хто би був сею справою більше заінтересований, то може віднестися до обслуги публичного здоровля в Злучених Державах по артикул „Шкільна Медична Інспекція", котрий був печатаний в „Публик Гелт Репорт" 5-го вересня 1919 року. Адресувати так:

Information Editor, U. S. Public Health Service, Washington, D. C.

Читайте українські книжки і ґазети, бо часте читане веде до просьвіти, а просьвіта — се сила. — Пишіть по цінник книжок до друкарні „Свободи".

КАСОВИЙ ЗВІТ У. Н. СОЮЗА

за місяць січень 1920 р.

ПРИХІД:

Від.	Заплатив	Від.	Заплатив
1.	318.84	142.	112.12
2.	92.79	143.	46.79
3.	40.65	144.	56.41
4.	72.91	145.	22.22
5.	36.86	146.	89.18
6.	33.28	147.	129.18
7.	99.68	148.	11.08
8.	25.63	149.	50.15
9.	78.93	150.	15.36
10.	150.34	151.	55.86
11.	6.63	152.	16.72
12.	105.55	153.	22.32
13.	41.84	154.	32.22
14.	30.35	155.	185.82
15.	41.52	156.	30.10
16.	31.25	157.	17.46
18.	81.37	158.	21.18
19.	10.85	159.	36.61
20.	108.73	160.	81.06
21.	18.46	161.	37.80
22.	47.52	162.	57.50
23.	20.34	163.	27.48
24.	77.60	164.	46.87
25.	22.55	165.	101.44
26.	17.36	166.	16.64
27.	62.72	167.	14.79
28.	92.00	168.	102.46
29.	100.09	169.	15.82
30.	29.50	170.	168.95
31.	7.88	171.	43.72
32.	26.29	172.	41.53
33.	26.04	173.	30.79
34.	72.40	174.	46.33
35.	30.30	175.	58.87
36.	25.53	176.	19.05
37.	36.32	177.	10.48
38.	186.81	179.	175.20
39.	42.74	180.	24.92
40.	8.24	181.	39.57
41.	48.94	182.	30.29
42.	72.74	183.	22.79
43.	14.58	184.	12.33
44.	64.53	185.	26.06
45.	86.98	186.	67.80
46.	28.36	187.	31.33
47.	12.34	188.	26.07
48.	78.46	189.	14.67
49.	18.53	190.	9.70
50.	14.94	191.	40.35
51.	21.64	192.	19.57
52.	18.33	193.	122.96
53.	47.43	194.	15.39
54.	25.06	195.	28.54
55.	91.56	196.	38.22
56.	48.77	197.	24.46
57.	64.75	198.	32.49
58.	29.45	199.	12.45
59.	40.67	200.	58.81
60.	9.69	201.	19.28
61.	64.04	202.	19.96
62.	63.95	203.	44.19
63.	185.89	204.	10.62
64.	32.72	205.	15.93
65.	133.12	206.	80.76
66.	57.18	207.	35.24
67.	84.61	208.	28.28
68.	17.77	209.	113.01
69.	96.77	210.	30.73
70.	193.89	211.	59.88
71.	21.83	212.	6.48
72.	44.38	213.	157.44
73.	18.47	214.	22.35
74.	19.49	215.	34.21
75.	48.91	216.	27.69
76.	156.76	217.	156.78
77.	54.49	218.	181.34
78.	103.55	219.	7.27
79.	9.22	220.	74.44
80.	34.21	221.	203.24
81.	116.03	222.	6.44
82.	18.58	223.	238.76
83.	69.22	224.	11.27
84.	10.51	225.	23.57
85.	49.93	228.	37.68
86.	63.88	229.	123.77
87.	62.98	230.	104.78
88.	12.52	233.	51.37
89.	13.67	234.	133.22
90.	49.49	235.	76.38
91.	130.06	237.	81.05
92.	13.83	238.	4.50
93.	20.38	239.	128.70
94.	51.00	241.	35.28
95.	40.19	243.	59.41
96.	112.90	244.	21.40
97.	7.20	245.	70.64
98.	72.71	246.	22.18
99.	117.25	247.	151.11
101.	42.59	248.	59.52
102.	217.72	251.	58.05
103.	71.63	254.	92.56
104.	161.17	255.	65.27
105.	78.74	256.	19.94
106.	127.68	258.	26.50
107.	52.66	259.	97.84
108.	52.15	262.	14.42
109.	83.24	263.	23.58
110.	23.37	270.	131.87
111.	27.64	273.	24.72
112.	137.26	274.	101.40
113.	62.65	276.	200.68
114.	45.50	277.	25.29
115.	25.96	278.	38.82
116.	12.98	283.	65.70
117.	76.43	286.	33.95
118.	25.84	288.	60.83
119.	20.18	290.	29.16
120.	66.11	291.	24.39
121.	15.30	292.	79.48
122.	11.96	293.	6.68
123.	31.43	295.	101.77
124.	44.72	296.	91.16
125.	24.22	300.	257.62
126.	14.74	301.	96.03
127.	66.53	303.	15.30
128.	26.50	305.	12.29
129.	16.57	308.	63.16
130.	141.76	314.	10.14
131.	27.85	315.	8.24
132.	76.55	316.	91.05
133.	164.51	317.	48.01
134.	23.93	318.	47.21
135.	105.72	320.	26.01
136.	113.38	321.	46.76
137.	40.55	322.	41.73
138.	26.86	323.	28.88
139.	26.64	324.	65.45
140.	40.49	326.	80.21
141.	18.87	330.	96.93

Від.	Заплатив	Від.	Заплатив
332.	22.15	369.	76.02
336.	132.51	370.	92.46
338.	191.62	371.	41.42
339.	61.59	373.	9.93
341.	63.65	379.	54.74
342.	75.53	380.	28.85
344.	13.22	381.	11.59
347.	18.83	384.	93.55
349.	32.50	385.	31.48
350.	53.41	388.	88.22
351.	24.77	391.	26.42
354.	29.32	392.	7.40
355.	28.17	393.	27.32
357.	21.69	396.	59.22
363.	63.44	400.	33.15
364.	49.52	401.	19.50
365.	53.65	402.	11.43
367.	54.22		

Процент від бондів	720.00
Процент від морґечів	432.50
Процент з банків	1.068.74
Разом	20.039.89

РОЗХІД:

Посмертне по бл. п.:	
Камінський П., в. 388	1.000.00
Ціглер Френк, в. 1	1.000.00
Маріяш Никола, в. 370	250.00
Роман Гриць, в. 65	935.06
Садлак Михайло, в. 123	1.000.00
Запомоги з фонду убогих:	
Клус Стефан, в. 34	50.00
Пернель Фелікс, в. 57	50.00
Накопінський П., в. 241	50.00
Мостранський В., в. 233	25.00
Пригода Василь, в. 97	50.00
Лапиця Андрій, в. 91	50.00
Фляґа Никола, в. 321	50.00
Виплати з фонду сирітського:	
Ґубяк Семен, в. 14 (ст.)	230.00
Шипула Вінц., в. 326	412.00
Шиманський А., в. 326	787.50
Майхрич Мих., в. 57	500.00
Семан Марія, в. 42	218.00
Шренкель Настя, в. 12	191.61
Розходи адміністраційні:	
Платня голов. уряду	340.00
Платня помічника	100.00
Орган „Свобода"	2.120.63
Асекурація реальности У. Н. Союза	196.00
Видатки канцелярійні	78.92
Разом	9.684.72

ЗІСТАВЛЕННЄ:

Готівка з кінцем місяця грудня 1919	188.824.59
Прихід за січень б. р.	20.039.89
Разом	208.864.48
Розхід за січень б. р.	9.684.72
Готівка з кінцем січня б. р. остае	199.179.76

БІЛЯНС.

Стан чинний:

Готівка	199.179.76
Бонди	237.647.00
Морґечі	52.885.00
Реальність	19.500.00
Друкарня	21.000.00
Разом	530.211.76

Стан довжний:

Фонд посмертний	245.989.80
„ резервовий	133.288.68
„ адміністр.	30.291.73
„ убогих	10.750.36
„ народний	5.554.96
„ конвенційний	12.482.03
„ сирітський	91.854.20
Разом	530.211.76

К. Кирчів, гол. предс.;
В. Левчик, гол. касієр;
С. Ядловський, г. фін. секр.

В. Королів.

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНІЙ ГЕРОЙ
СЕМЕН ПЕТЛЮРА.

В житю кождого народа бувають часи, коли колективна воля всеї людности прагне осягнути якогось одного бажаня; коли весь народ проймається одною великою ідеєю, до найвисшого ступня напружує свою духову міць, вщерть переповнюється ентузіязмом, що вже межує з фанатизмом. В ті великі і разом величні часи, якими знаменується доба нового відродження нації, — народ творить своїх героїв. І нещаслива та нація, у якої в подібний час не зявить ся такий ватажок, що він не був би цілковитим втіленнем душі народньої й не відчував би чітко й ясно кождого удару пульса своєї нації. То — отара без пастиря, то — стихія, що нею не керує розум; через те і нація та стає нездатною до самостійного творчого життя, бо тільки холодний розум перетворює в цінність руйнуючу силу стихії.

Історія українського народу має богато блискучих сторінок, одведених заслуженим національним героям, що для своєї доби були справжнім символом колективних змагань народніх. Богдан Хмельницький, Іван Сірко, Петро Дорошенко і т. п. — все то дійсні народні герої, яких витворила й вчасно поставила перед себе національна стихія українська, яким звеліла: „Веди!" — і які дійсно вели і доводили свій народ до високої мети, що нею в той час він був переповнений вщерть.

Але... то імена давно забутих славних днів, коли земля була повна казковими богатирями, мітичними постатями, лицарями знаними без остраху і гандживу. І, здавалося, вже не нам — правнукам давно-повмерлих поколінь, може судити доля знову стати очі-в-очі проти булої легенди. Не мріялося, що доведеться нам побачити в дійсности й на живому життю пересвідчуватись в реальности велетенських подій, оповитих серпанком казки і фантазії. Таке розмірене, таке замкнуте в рямці спокійної праці, тихої й буденної, було наше життє, що ми могли тільки дивуватись та покірливо схиляти голову перед героями розуму, перед великими творцями загально-людських, хоча би й на ґрунті національному положених, духових цінностей.

Але-ж життя схотіло і нам, дітям XX-го століття, дати повторення минулого. Через велику війну народів, через ті гіперболичні струси, що їх зазнали ми, — і нам довелося побачити не мало дійсних титанів — героїв. Побіч з цілою безліччу скромних, тихих і непомітних, що, мовчки, з повним розуминнем свого обовязку, тисячами гинули на полях бойовища, бороничи своєю кровю рідний край, довелося бачити й улюблених проводирів широких мас. Ми бачили, як побожно схиляла ся нація свою голову перед своїми обранцями, як ішла вона одностайно-спаяна — на страшну боротьбу, згідно з наказом сих обранців. Бачили ми в дійсному житю тих, кого народ — увесь народ — обдарував своїм сліпим, безмежним довірєм і твердо, ніби в якомусь релігійному захопленню, сказав своє могутнє: „Веди!"

З таких, найвизначнійших героїв української нації в наш час, — обранцем всього народа в проводирі то здійснення найкрасших народніх мрій, — і є теперішний національний герой український — Семен Петлюра. Се — та людина, для якого у всього сільського люду і у всьому війску українському немає иншої назви, як „батько". І як се дивно нам, його сучасникам і щоденним знайомим, особистим його приятелям і ворогам, людям, що вкупі з ним часто й довгі часи робили нудну і непомітну роботу, — бачити нині, що в своєму скромному нашому товаришові живе незнаний нам дотепер великий дух, широкий розмах, безмежна сміливість і упертість в досягненню великих ідеалів!

Хто з нас доглядів в часи примусового сну нації, що в сій постаті сухорлявого юнака з блакитними, лагідними очима, мало-помітній в колі инших постатей робочої української інтелігенції, куняє приспаний Великий Дух? Хто сподівався, що запалений духом нації, той великий дух Семена Петлюри загориться таким ясним і яскравим світлом, що стане провідною зорею для всього українського народу на шляху до визволення з ярма неволі?

Мабуть ніхто.

Було звичайне, буденне життє — і в ньому звичайною людиною, подібною до богатьох своїх товаришів, виглядав і Петлюра. — І тим більша тепер наша радість, що доля судила нам і ту попередню помилку і надто приємну змогу в помилці тій на-віч переконатись... Тепер лише бачимо ми, що Семен Петлюра — дійсно казковий герой, який в свідомости народній дорівнявся або й переріс відомих з історії народніх героїв України...

* * *

Син простого козака, нужденної й убогої людини, що мусіла заробляти собі гіркий хліб, будучи візником у Полтаві, — Семен Петлюра зазнав ще за дитячих літ богато біди та злиднів. Сімя була велика, а батьківські заробітки надто незначні. Та й справді, на що міг сподіватись візник у такому маленькому, глухому й сонному кутку, яким була Полтава 30—40 літ тому?!

Та, зазнавши на собі, як тяжить над людиною брак освіти, старий Петлюра конче хотів вивести бодай дітей своїх на ширший шлях життя. З останнього пнувся він, щоб дати їм освіту: і одного за одним віддавав синів своїх до місцевої бурси — найдешевшої школи того часу.

Десятилітнім хлопчиком вступив в Полтавську бурсу й Семен.

В ті часи духовна школа по всій бувшій Росії майже не відріжнялася від тої, що так майстерно була змальована Помяловським в його знаменитих „Очеркахъ Бурсы", а потім талановито окреслена й в начерках другого письменника, М. Потапенка. Рутина в системі навчання, мертвотна, відірвана від життя наука, яку треба було „клепати" від слова до слова по архаїчних підручниках; брудна обстанова провінціяльного болота, „домостроївські" погляди на виховання, суворі кари за найменшу випадкову провину, бійка в клясі вчителями, бійка підчас відпочинків поміж всіма бурсаками, — все се тяжким намулом осідало на ніжні дитячі душі. Богатьох юнаків нівечила ся неприродна атмосфера ще в той час, коли тільки починали розпускатись бруньки молодих паростків їхньої психики; богатьох викинула геть, за обламок життя в образі тих недоучків та недодумців, що або наповняли потім кадри сільських дячків та паламарів, або просто виходили розбишаками на великий шлях життя. І тільки невелика частина дітий переходила сі тортури не змятою, не зломаною. Се переважно ті щасливі натури, що здібні були жити ніби подвійним життем: формальним — шкільним, і власним світом мрій, в яких творили собі нові, принадні обрії. Се — або якісь діти-філософи, або діти-поети.

До таких щасливих натур належав і Семен Петлюра. Заплакане біляве личко маленького на зріст хлопчиська завжди мало блискучі очі; завжди було готове до усмішки, дотепного жарту, якоїсь розривки, — ніби вся та каторжна обстановка бурсацького життя в школі й обстанова домашніх злиднів зоставалася десь обіч, не стосувалася до нього безпосередньо.

Але час минав: хлопець підростав і потроху посувався далі по щаблях довгої та нудної науки. Вже юнаком в духовній семинарії, куди вів шлях з бурси, бачимо Петлюру в лавах „безпокійних елементів" шкільної молоди. В ньому прокидається й зростає дух незадоволення й шукання, що не хоче коритись задушливій атмосфері семинарського життя, а за се сувора школа карає його безжально й намагається зробити конче слухяним. Отже їй в сьому не щастить. Навпаки, — вона сама несвідомо кидає в його молоду й чулу душу ті заборонні зерна протесту, що згодом пускають таке глибоке коріння, яке утворює потім для всієї його істоти одну пряму лінію, що й веде його життя по сей день.

При всіх своїх негативних сторонах, полтавські духовні школи, як і взагалі подібні школи того часу по всій Україні, невільно були огнищами щирого, так би мовити, природнього демократизму й стихійного українського націоналізму.

В тих школах, які вкупі з Петлюрою довелося перейти й авторові сих рядків, ми не бачили „панських" дітий, і назва „панич" була призирливо ганебною назвою для тих хлопят, що мали якийсь намір стати вище над загальною масою школярів виключно на підставі того, що їхні батьки займали чи ліпші посади поміж урядовцями, чи мали товщу кешеню. Вся-к малеча бурсацька була або селянського, або робітничого коліна й розтворялась в основній масі дячківських та попівських синів. А тим часом і ся головна маса паростків „дзвонарської шляхти", або — як часто дражнили бурсаків паничі з гімназій — „ісусова піхота" — вона так само майже нічим не відріжнялася від селянської маси.

Наше сільське духовенство, що мусіло все своє життя провадити в безпосередніх стосунках майже виключно з селянством, — здебільшого й працювало вкупі з селянами на ниві та на току. Тим то воно не тільки зливалося психольогічно з селянською масою, а жило цілком всіма її інтересами, додержувало сільських звичаїв, побуту, мови і т. п. Діти духовенства та й все инше бурсацтво підчас літних та инших відпочинків знов таки товаришували виключно з селянськими хлопцями й відріжнялися від них лише більшою заможністю та деякою культурністю. Отже всі сі безпосередні стосунки з демосом надавали всій бурсі, а потім — семинарії типового мужичого колориту, трохи облагородженого умовами життя в місті та освітою. Але-ж тут повністю жила любов до всього національного, питомого. Не зважаючи на глузування деяких навчителів з Москви, не зважаючи на примусове навчання виключно на мові московській, — поза вроками бурса незмінно вживала у всіх випадках рідної мови; на кождій перерві лунала українська пісня, бо семинари й бурсаки, — що й по сей день заслужено зберігають славу добрих співаків, — свідомо тією славою пишалися. І сі два елементи національного духу — мова та пісня — утворювали настільки могутню українську стихію, що навіть само вчительство під впливом учнів несвідомо уукраїнізувалося. Часами українізувалося настільки, що викликало здивовання всяких петербурських Синодальних ревізорів, які зле розуміли той „русскій языкъ", що ним розмовляли учителі полтавських духовних шкіл.

А крім того, зпоміж учительства зявлялись иноді й свідомі патріоти, що потроху — в міру можливости — прищеплювали своїм учням ще більшу любов до рідного краю.

Тим то в ті часи семинарії були схованками українського національного духу, що віяв там невпинно, хоча й не дуже помітно для „недреманого ока" царських русифікаторів. Бурсаки купували або привозили з дому українські книжки, один по одному списували в зшитки національні пісні, потаємно добували — иноді навіть через вчителів, як, наприклад, через улюбленого дітворою навчителя співу в полтавській семинарії, І. М. Ризенка, — галицьку пресу, нелеґальну лише через те, що вона була в мові українській. Семинари впорядковували по дортуарах українські вистави, видавали на гектографах українські часописи; цілою отарою — з риском найтяжчих кар — бігали на спектаклі українських труп, що часами заїздили до Полтави.

Особливо любило бурсацтво сі вистави. Та й не було в тому нічого дивовижного, бо, окрім сердечного потягу до рідної штуки й історії — ті часи були висшим розцвітом національних корифеїв театру: М. Кропивницького, І. Карпенка-Карого, Саксаганського, Садовського, Заньковецької, Затиркевичевої й инших видатних артистів, що періодично приїздили до Полтави і незмінно мали в ній тріюмфальний успіх. Не знати на память всіх народних пісень, не бачити когось з перелічених висше артистів, не вміти танцювати гопака, не бути ознайомленим з новою пєсою Карпенка-Карого або Кропивницького, се значило стати посміховищем, вартим зневажливих жалощів всього юнацтва семинарії. І се був той „иншій" світ, та природня атмосфера, якої прагла бурса щирим серцем і всіма почуттями своїх молодих душ.

З другого боку, нудна „божественна" наука, що вчила переважно покори й побожности, намагаючись прищепити юнацтву мало чи не монастирське послушенство та богобоязливість, — була такою далекою від життя, від щоденних інтересів і оточення, сухою й формальною. Виходило отже природним, що здебільшого та наука досягала як раз протилежних наслідків. Замісць послушенства — опір; замісць побожности — атеїзм, або, як тоді звали, „нігілизм", — були мало не загальною пошестю, що на не і хорію все, більш доросле, школярство. Се насильне стримання духа протесту одночасно штовхало хлопців і до знайомства з революційними ідеями, викликало інтерес не до проблем раю та пекла на небі, але до оцінки пекла та раю на землі. А позаяк між тим юнацтвом, як ми вже й зазначали, не було жадних панських тенденцій, то революційність його мала щирий та глибокий демократизм і заховувалась з генерації то генерації.

(Дальше буде).

PETLURA SEES FREE UKRAINIA.

GENERAL PREDICTS HOPE OF PEOPLE FOR INDEPENDENT NATION WILL BE REALIZED.

By WILLIAM ZUKERMAN.

(Cable to the New York Globe and Chicago Daily News. Copyright, 1920.)

WARSAW, Poland, Jan. 29 (Via Paris, France, Feb. 3). — To-day I met General Petlura, founder of the movement for Ukrainian independence and the unrecognized national hero of Ukrainia. In a long interview he gave me his views of Ukrainian independence, the Bolsheviki, and the Polish occupation of his country. He also tried to clear himself and his government of the Jewish massacres in Ukrainia with which his name is closely connected. The ataman (chieftain) is now in Warsaw negotiating with the Polish government in relation to matters connected with its occupation of Ukrainia. He will leave for the front in a few days.

General Petlura is one of the leading and picturesque figures in eastern Europe. He is for Ukrainian what Pilsudski is for Poland and Lenin is for Russia. Although not recognized, he is still admitted to be representative of Ukrainia and around him is grouped whatever government that country now has. He is about forty years old, with a smooth shaven, open Slav face, soft features, and a pleasant smile. He gives the impression of being a typical Russian intellectual of simple and slow movements. With his shrewd, good-natured look and smiling eyes and his dark blue uniform of a Ukrainian officer, he looked more like a Russian student than the ferocious Cossack ataman he is thought to be. The impression deepens when he begins to talk. He speaks softly, but with feeling. Rising in the middle of the conversation, he walked up and down the room in the Russian style. Russian-like, he is given to self-analysis in his arguments.

Ukrainian Independence.

"How stands it with the matter of Ukrainian independence?" I asked, after his warm greeting.

"Do you mean in the soul of our people or in the outside world?" he inquired. Learning that I meant to get his views of both he said:

"We are not recognized officially by the outside world, but in the soul of the people the independence of Ukrainia is an accomplished fact. Our national will for sovereignty was intensified by last year's struggles and sufferings. This movement from within will eventually compel recognition from without. Even the United States had to struggle seven years before its independence was fully recognized. We are as sure to attain victory as were the founders of your republic. The present situation is dark for us. Our country is overrun by three forces, but Ukrainia will prove a swamp for all who seek to occupy it. We have cleared the country of Germans, Bolsheviki, and Denikin. It is therefore not a mere hope that we will not allow another invader to occupy it."

Bitter Against Bolsheviki.

General Petlura is bitter against the Bolsheviki and he opposes them chiefly as a Ukrainian. To him they are all Russians seeking to suppress his nation.

"Reds and blacks alike are Russians," he said. "They are all imperialists. They want an undivided Russia—a Russia of oppressed nationalities. Territorially, the Bolsheviki like General Denikin are fighting to uphold the old czarist Russia, a babel of languages and nationalities which should not exist in modern times, when the nationalities are awakening."

The idea of federation, even with non-Bolshevist Russia, is distasteful to General Petlura. His dream seems to be a federation of smaller Slav countries — Poland, Roumania, Czecho-Slovakia, and Ukrainia. Evidently he is afraid of Russia and wants to keep away from that country until his people are strong enough to withstand Russian cultural influences.

"We do not want Russian culture," he said. "It is a morbid culture—a culture of soul vivisection. We want complete independence of Russia."

"What do you thing of the present occupation of Ukrainia by the Poles?" I asked.

"If the Poles have any political prudence they will keep away from Ukrainia," was the reply. "It would almost be national suicide for Poland to try to occupy the stretches of land which the Polish papers are now advocating. Occupation of our country would be followed by revolutions only serving to strengthen the Bolsheviki and finallly ruin Poland. There is no doubt that General Denikin's expedition into Ukrainia not only proved his undoing but served to strengthen the Bolsheviki."

Blames Robber Bands.

Next I asked the ataman about the Jewish massacres in Ukrainia with which his name was closely connected. He evidently expected the question, for he rose from his chair and began to pace the room in seeming agitation. His statements were the old official claims of his government that the massacres were the result of the chaotic conditions in the country. When the Germans left, the entire fabric of the country was disintegrated. Passions were let loose and bands of robbers led by irresponsible chiefs roamed the country, pillaging and killing. The fact that they happened to kill only Jews, General Petlura explained by the old anti-Jewish prejudices of the czaristic regime. He flatly denied that his army ever took part in the massacres. On the contrary, he took special pains to punish the guilty.

"Jews," he said, "have lived in Ukrainia hundreds of years. Our people are chiefly peasants and need the Jews to complete their national life. There is no reason why we should hate the Jews. The excesses were due to the unsettled conditions and the old czaristic inheritance. This cannot be fought with protests and appeals. What is needed is a campaign of education in which we heartily ask the Jews to co-operate with us."

It was evident that on this painful subject the ataman spoke in the language of the official communiques of his press bureau. His words lacked the originality and spontaneity of his previous statements.

When he was through with answering my questions General Petlura turned interviewer. He wanted to know about the changes of Bolshevism in America and the causes of the frequent strikes and the high cost of living. He has the average intelligent European's distorted views of America, but is anxious to inform himself.

(The Globe, New York, Feb. 3, 1920.)

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

ВЕСТ ФІЛЯДЕЛЬФІЯ, ПА. Подаеть ся до відома членам тов. „Згода", від. 62, що місячний мітінґ відбудеть ся в неділю, 15. лютого, а не в неділю, 8. лютого, а се з тої причини, що галя зістала зарентована попередно, отже мітінґ відложено на третю неділю в місяци. Просимо, щоби всі члени явилися, бо є важні справи до полагодженя. — В. Волчанський, секр.

ТОВАРИСТВО ВИРОБУ УКРАЇНСЬКИХ МЕРЕЖОК

В ЗЛУЦІ З НАРОДНИМ ІНСТИТУТОМ (People's Institute) І СОЮЗОМ ШТУКИ В АМЕРИЦІ (Art Alliance of America)

Товариство Виробу Українських Мережок бажає порозумітись зі всіми женщинами Українками, які хотіли би легко і корисно заробити вишиванем українських мережок у себе дома.

Се заняте є дуже поплатнє і кождий, хто лише хоче працювати і заробляти, може його виконати: матери, дівчата а навіть калїки.

Звертаємо особливу увагу на се, що кождого дня від 2. до 5. години пополудни в Українськім Народнім Домі (Ukrainian Settlement), 217 E. 6-та улиця, Ню Йорк, находить ся інструкторка, яка видає і приймає працю та уділяє всяких поучень кождому, хто хоче навчитись сеї штуки. В дійсности се велика нагода для женщин, котрі при чистім і легкім занятю хотять добре заробити.

Як не можете самі явитись в Українськім Народ. Домі в Ню Йорку, то присилайте почтою взірці Вашої праці. По всякі инші інформації голосіть ся на адресу: 139с—

THE UKRAINIAN NEEDLECRAFT GUILD,

217 East 6th Street, New York City.

Американці дуже зацікавились сею українською штукою, так, що і з найдальших місцевостий приїзджають і дають великі замовленя. Щойно на днях приїхала Американка з Бостону в тій цїли. Тим робом чужинці щораз більше вчать ся про нашу старинну культуру і симпатизують з нами.

МІСЦЕВІ ОГОЛОШЕНЯ.

ТЕАТРАЛЬНІ ПРЕДСТАВЛЕНЯ.

(В сій рубриці містимо оголошеня театральних представлень, концертів і забав, не подаючи у них точок програми, імен осіб беручих участь і без довших покликів).

JERSEY CITY, N. J.

В суботу, дня 7-го лютого 1920 р. відбуде ся **БАЗАР** сполучений з музикою і танцями **для старших** в парафіяльнім домі під ч. 69 Grand Street від години 7-мої вечером, а для дітий представленє **РУХОМИХ ОБРАЗІВ** (Moving Pictures) в церковній гали о годині 5-ій пополудня. **Все на дохід Української Школи і Народного Дому.** Вступ на Базар 35 центів, а на Moving Pictures по 10 цнт., для дорослих 25 цнт. 17

DETROIT I HAMTRAMCK, MICH.

Спів. Драм. Товариство Ів. Котляревського відограє в неділю, 15. лютого 1920 р. в галі Української Хати під ч. 88 Ґрейлінґ ул., Гамтрамк, Міш. **НЕВОЛЬНИК,** драма в 5-ти діях зі співами і танцями, К. Карого. Вступ: $1.00, 75 і 50 цнт. Початок о 7-ій год. вечером. Режісер Д. А. Просить ся о численну участь.

16-18 КОМІТЕТ.

JERSEY CITY, N. J.

Тов. Укр. Хор в Джерзи Сіти, Н. Дж., устроює **ВЕЛИКИЙ БАЛЬ в суботу 14. лютого 1920 р.** в Arlington Hall, 706 Grand St., corner Summit Ave. Початок точно о годині 6-ій пополудни. Ціна тикетів 35 цнт. 17-9

ДЛЯ ЧИТАЮЧИХ ОГОЛОШЕНЯ.

Звертаємо отсим увагу, що в оголошеню Merchants Clearing House, 557 Broadway, New York, N. Y., в числі 13-ім „Свободи", зайшла похибка в ціні товару, оголошеного там під ч. 26, де подано ціну **75 ц.** за пеци до опалюваня, а має бути **$3.75.** Ті читачі, що переховали собі се оголошене, зволять справити сю ціну при висиланю своїх замовлень на сей товар.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ.

(Оголошеня женитьби не приймаєсь).

ДО КРАЮ! Хто хоче працювати на кораблі кілька годин денно при легкім занятю, нехай звернеть ся до: **GREENWICH LABOR AGENCY, 129 Greenwich Street, New York, N. Y.** 124—

Пошукую своїх краянів **АНДРІЯ ДМИТРИШИНОГО, АНДРІЯ ФАТИРИҐА І МАРІЮ СЕДОРОВИЧ,** з села Райтаревичі, повіт Новий Самбір, Галичина. Хтоби про них знав або вони самі, зволять зголосити ся до: SOFIA SZKWIRKO, 2387 W. 7th St., Cleveland, Ohio. 15-17

ПОШУКУЮ старшої женщини, котраби хотіла заняти ся зарядом дому і вихованем двох дітий при українській родині. Діти, одно числить шесть, а друге третий рік житя. Зголосить ся до: D. LOBODIAK, 88 Julian St., Providence, R. I. 16-18

Пошукую в дуже важній справі **СТЕФАНА ПАКОШ,** з села Теропче, повіт Сянік, Галичина. Перед трома роками перебував в Медисон, Ілл. Хтоби про него знав, або він сам зволить зголосити ся до: MICHAEL WAGANKA, Carteret, N. J. 16-18

Пошукую краянів **СТЕФАНА МУРАЛЯ і ЛУЦЯ ШИРОВЕЦЬ,** з села Волче, повіт Турка, Галичина і **СЕМЕОНА ПАВЛЮК** з села Хащів, повіт Турка. Хтоби о них знав або вони самі, прошу голоситись до: OLEKSA TURINEC, 6116 Glenmore Avenue, West Philadelphia, Pa. 17-19

ІВАН БІДА, родом з Боратина, хай зголосить ся в справі спадковій по бл. п. Семені Мулик, на адресу: THEODORE MULYK, 35 St. John St., Detroit, Mich. 14-17

Де перебуває тепер **ОЛЕКСА ПАХОВЧИШИН,** з села Вочевич, повіт Дрогобич, Галичина. Девять літ тому перебував в Деслодж. Хтоби про него знав, або він сам зволить зголосити ся до: HRYN PACHAWKA, 212 Lombard Street, Philadelphia, Pa. 15-17

ПОТРЕБА мущин до обслуги. Голоситись до: HOTEL MAJESTIC, 2 W. 72nd St., New York. 17

ГАФІЯ БУНДЗЯК, членкиня відділу 262-го в Ню Гейвен, Конн., просить отсею дорогою свої Товаришки і знакомих, щоби прийшли її відвідати, бо лежить хора, під адресою: HAFIA BUNDIAK, 260 Everit Street, New Haven, Conn. 15-17

ФАРМА НА ПРОДАЖ, 155 акрів землі, 100 акрів ораного поля а 55 акрів пасовиска з добрим лісом, 20 дійних коров, 2 ялівки, 1 бугай, 3 великі коні, 10 безрог, 80 курий і всі фармерські знаряди, гавз на 7 румів, стайня, 36 штук худоби, велика стодола, 3 милі від міста Бонвіл. Молоко приносить $300 на 2 тижні. Продам задля слабости моєї жінки. Фарму з інвентарем продам за $9.500, половину згори а решта на сплати по $100 на рік. Прошу зголошувати ся на адресу: STEFAN STASIW, Boonville, N. Y. 17

На продаж **ВІНДОКЛІНЕРСЬКИЙ БІЗНЕС,** дохід $400.00 місячно в зимі. Причина продажи — перехід в инший бізнес. Пишіть до: 16-22

А. ФИЛИПЧАК,

Box 24, Rome, N. Y.

НОВИНКИ.

Французький письменник проти Ватикану.

Анатоль Франс, французький письменник, виступив остро проти наміру французького правительства навязати поновно диплъоматичні зносини з Ватиканом. Франс каже, що зірванє тих зносин кілька літ тому наступило яко „льоґічний успіх довготриваючої боротьби проти папства". Італія підорвала Ватиканови його тимчасову силу, каже Франс, і посилати тепер амбасадора до папи означалоб признати урядово папську духову силу. В такім случаю нема причини, чому Франція не малаби признати инші духові сили на землі, і вислати між иншими амбасадора до „Царства Людскости", яке наслідники Комта оснували в Ріо де Жанейро.

Брак господарських робітників у Франції.

Після звіту французького міністра рільництва, у Франції бракує тепер дуже господарського робітника і з тої причини Франція находиться перед грозою небезпечного голоду. Майже 50,000.000 акрів управної землі лежить пусткою і в минувшім році випродукувано лише 60,000.000 фунтів пшениці, половину того, що в 1913 році. Сеї пшениці вистане для половини населення, а друга половина остане хиба без пшениці. Брак господарського робітника є спричинений тим, що війна винищила середний мужеський вік, а молоді хлопці втікають з села до міста. Коло ріллі остаються лише старці.

Мейор Ню Йорку не хоче знов кандидувати.

Іван Гайлен, мейор Ню Йорку, заявив оноді, що не буде кандидувати другим разом на свій теперішний уряд. „Я маю вже досить чести і забогато праці, тому не буду більше кандидувати на мейора. Я борюся проти підвишки ціни їзди трамваями і собвеями, а нерозсудні одиниці кажуть, що я се роблю у власнім інтересі".

Ґазета оповіщає нагороду за лік на інфлюенцу.

„Денвер Пост", що виходить в Денвер, Кольорадо, оповістила, що дасть 25.000 долярів нагороди для того чоловіка, що винайде успішний лік проти інфлюенци. Нагорода буде виплачена тоді, коли Ракефелерівська Фундация і Університет Івана Гопкінса узнають сей лік за успішний.

Для тих, що їздять Пенсильванійською зелізницею.

Заряд зелізниці Пенсильванія оповістив, що, почавши від неділі 28. марта аж до неділі 31. жовтня 1920, поїзди на лінії Ню Йорк-Філядельфія будуть курсувати після зміненого часу, так-званого „Дейлайт Сейвінг", що є прискорений о одну годину.

Боротьба проти тютюну вже почалась.

Стейт Канзас, що перший повів боротьбу проти пиянства, задумав тепер станути перший в ряди противників тютюну. У стейтовім університеті основано кватиру, відки будуть керувати кампанією проти тютюну. Найбільшими противниками курців оказались протестанти, котрі власне взяли протитютюнову кампанію в свої руки.

Богато чужинців в Пасейку.

Останний спис населення Злучених Держав виказав між иншим, що в Пасейку, стейт Ню Джерзи, лише 27% виборців родилось у Злучених Державах, а прочі, 73%, се натуралізовані горожани. Ті 73% репрезентують лише половину чужинецького населення сеї місцевости. Друга половина не є натуралізована, і тут остаеться велике поле для роботи в цїли американізації. Також став звісним дуже прикрий факт, що величезна більшість населення не вміє читати, писати і говорити по анґлійськи. Порівнавши спис населення з 1910 року, виходить, що лише однапята часть навчилась протягом десять літ говорити по анґлійськи.

Константин хоче назад свого престола; вирікся брата.

Бувший грецький король Константин, котрого усунули алїянти і заступили його сином Александром, починає тепер домагатись, щоб його посадити знова на грецький престол. Константин вирікся свого молодшого брата, Христофора, котрий минувшої суботи подружився з вдовою Американкою Лідс, що одержала по своїм мужу 14,000.000 долярів спадщини. Константин вирікся брата через те, що він оженився з женщиною, яка не має жадних володарських титулів.

Спалилась жінка Морґана.

В огни, який вибух в мешканю Форбса Морґана, сина богатого американського банкира в Ню Йорку, згоріла його жінка і дві дочки.

Папа буде іменувати епископів.

Дня 1-го марта папа відбуде тайну консисторію, на якій буде іменувати лише епископів. Публична консисторія відбудесь в маю, і тоді папа буде іменувати нових кардиналів.

Корова з розбитим серцем.

Доси думали, що лише людям може пукнути серце, а тепер природа доказала, що така доля може стрінути й корову і инше єство. Ото на зелізничім шляху в Асторії, Ореґон, упала корова і згинула на місци. Власититель думав, що її забив поїзд. Колиж однак не було жадних знаків побиття, він скликав ветеринарів, аби доказали причини смерти корови. Коли ветеринарі розпороли корову, знайшли її серце пуклене на двоє.

Переміни в У. Р. Союзі.

В двох останних числах „Народної Волі", органу Українського Робітничого Союза, читаємо про переміни в уряді тої орґанізації. Василь Хомчак, рекордовий писар, уступив і на його місце голова, п. Юрій Крайківський, покликав його заступника, Григорія Перчака.

Редактор „Народної Волі", Мирослав Стечишин, уступив, а на його місце голова орґанізації покликав п. Дамяна Бориска, бувшого співредактора. Пан Стечишин відійшов на посаду до Вашінґтону, до інформаційного бюра при українській місії, а п. Хомчак став працювати, як кажуть, у банковій фірмі.

Позір Січовики з Джерзи Сіти.

Отсим повідомляється, що задля певних причин Січові збори не відбудуться в неділю, тільки в середу, дня 11. лютого точно о 7-мій годині вечер в церковній гали.

В. Вагнер, кошовий.
Є. Ґладкий, скарбник.
Л. Стахурський, писар.

THE CASE OF THE UKRAINE.

One of the most important problems in connection with the Russian settlement is presented by the fate of the Ukraine, also known as South or Little Russia. This vast country, covering an area like that of Germany and France combined, and with a population equaling that of Italy, has since the middle of the seventeenth century been incorporated in the Muscovite Empire. Its inhabitants form an independent branch of the great Slavonic family and are not, as frequently supposed, a mere subdivision of Russians. They have distinctive national characteristics—in contrast to the submissive and communistic Great Russians they are individualists; they have a separate national tradition steeped in the memories of the Cossack military democracy of old; their language is recognized as a distinct entity by most leading authorities, including the Petrograd Academy of Sciences; above all, they possess that articulate consciousness, that will to live their own life as a group which is, on the whole, the most satisfactory test of nationhood. The Ukrainian country is by far the wealthiest section of the old Russian Empire; it is the greatest grain-producing area in Europe, and contains most of the mineral resources of what before the revolution was known as Russia. Altogether, the country is endowed with all the physical possibilities to become one of the richest commonwealths of Europe.

If constitutional democracy had been restored to Russia the claim of the Russian centralists—whose ranks include not only the Czaristic restorationists but liberals like Miliukov and even Socialists like Kerensky—that the Ukraine should be reunited with Great Russia as an integral part of the Russian state would have carried certain weight. Even then the probable solution would have been, not reunion, but federation. As things stand to-day, with the Bolshevik government firmly installed at Moscow and Allied recognition of the soviet a by no means remote possibility, it would be sheer madness on the part of the Western democracies to force the violently anti-Bolshevik Ukrainian nationalists, whose aim is an independent democratic republic based on small freehold proprietorship, back into the Russian fold. On the contrary, it is most obviously in the interest of the Allies that the Ukraine should become a strong independent state and a member of the alliance just formed by the Baltic states and Poland. By recognizing Ukrainian independence the Allies would act in conformity with the principle of self-determination and at the same time most effectually promote the reign of that general justice which is the basis of general peace.

(New York Tribune, Jan. 26, 1920.)

НАДІСЛАНЕ.

Українська Корпорація „Америус" подає отсим до відома публики для оминеня непорозумінь, що „Америус" не має нічого спільного з Укр. Експортовою Кооперативою, під ч. 318 Бродвей, Ню Йорк, ані з Українською Народною Торговлею, ані з Січовою Організацією бізнесовою. Не належить мішати одно з другим і репрезентанти одного не репрезентують другого.

Репрезентанти Корпорації „Америус" мають друковані повновласти від Дирекції, якими в потребі мусять виказати ся. Коли хто не ґоден показати повновласти з нашою печаткою то значить, що він не є нашим представником, а тільки підшиває ся під наше імя. В таких випадках належить зажадати від него повновласти, євентуально донести до Дирекції „Америус".

За Дирекцію

AMERUS UKRAINIAN TRADING CORPORATION.

Е. Міллер,
о. М. Меренків, орґанізатор.

Пишучи лист до свого приятеля в Канаді, згадайте йому, що до Канади їде вже „Свобода", яку ваш приятель може передплатити собі на рік чи на пів року. На рік коштує $5.00, на пів року $2.50.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИННА НАХОДИТИСЬ ЧАСОПИСЬ „СВОБОДА".